
**”Se voi olla semmosta hyvinkin pientä, ja
kumminkin olla merkityksellistä”**

Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten osallisuudesta osana nuorisotyötä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, syksy 2016

Anna Honkamäki

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipedagoginen sosiaalityö

Tekijä

Anna Honkamäki

Vuosi 2016

Työn nimi

”Se voi olla hyvinkin semmosta pientä, ja kumminkin olla merkityksellistä” Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten osallisuudesta osana nuorisotyötä.

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Tampereen nuorisopalvelujen kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorisopalveluiden työntekijöiden ajatuksia siitä, miten nuorten osallisuus toteutuu nuorisotilatyössä sekä siitä, miten nuorisopalveluiden alueellista osallisuustoimintaa voitaisiin kehittää.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkasteltiin nuorisotyön tehtäviä, nuorisotilatyötä sekä ajatusta alueellisesta nuorisotyöstä. Teoriaosuudessa käsiteltiin osallisuutta eri näkökulmista, myös sosiaalipedagogiikan ja sosiokulttuurisen innostamisen kautta. Tutkimus toteutettiin laadullisin menetelmin. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla kesän 2016 aikana. Haastatteluihin osallistui yhdeksän nuorisopalveluiden työntekijää. Kerätty aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Tutkimustulosten mukaan nuorisotiloilla tehtävä osallisuustoiminta vaihtelee paljon sen mukaan, miten innostunut ja tietoinen nuoriso-ohjaaja on osallisuudesta. Nuorisotila voidaan nähdä rentona mutta kasvatuksellisenä toimijana, jossa nuori voi parhaimmillaan kasvaa yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi.

Tutkimuksen perusteella nuorisotyössä on nähtävissä vahva sosiaalipedagoginen toimintamalli. Parhaimmillaan nuoriso-ohjaaja on sosiokulttuurinen innostaja, joka omalla aktiivisuudellaan ja innostuneisuudellaan edistää nuoren kiinnittymistä niin nuoren omaan elämään, lähiyhteisöjen toimintaan kuin yhteiskuntaankin.

Nuorisotilan ohjaaja voi toimia monelle nuorelle mallina turvallisesta ja vastuullisesta aikuisesta, joka kasvattaa ja välittää. Yhteiskunnallisten haasteiden lisääntyessä olisi hyvä pysähtyä pohtimaan, kuinka nuorten hyvinvointia voitaisiin edistää osallisuuden ja nuorisotyön keinoin.

Avainsanat Osallisuus, nuorisotyö, nuorisotilatyö, sosiaalipedagogiikka

Sivut 35 s. + liitteet 1 s.

LAHDENSIVU

Degree programme in Social Services
Social pedagogical education

Author	Anna Honkamäki	Year 2016
Subject of Bachelor's thesis	Youth leaders' experiences of youth participation as a part of youth work	

ABSTRACT

The thesis was made in co-operation with Youth Services of Tampere. The goal of this thesis was to interview the employees of Youth Services about their experiences and thoughts how the young people can influence and participate in the activity of youth centres. Another goal was to find out how the employees would like to improve their own operating models in future.

The theoretical background of this thesis deals with the theory of youth work, participation and social pedagogy. The research material of this qualitative study was acquired during the summer 2016. Nine employees of Youth Services were interviewed using focused interview and the obtained data were analyzed thematically.

The main research result was that the young people's active participation in the youth centres depends on the youth leader. If the youth leader was motivated and enthusiastic, the young people became more engaged in their lives, the local community and whole-society.

According to the results, a strong social pedagogy operating model is an important part of youth work. In the best case the youth leader can be a good role model, a trustworthy and caring adult. The youth centre offers a comfortable place to grown up and it gives an opportunity to practice the skills an active citizenship.

Keywords Participation, youth work, social pedagogy

Pages 35 p. + appendices 1 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TAMPEREEN NUORISOPALVELUT.....	2
3	NUORISOTYÖ.....	3
3.1	Nuorisotyön määritelmä.....	3
3.2	Nuorisotyön tehtävät.....	5
3.3	Nuorisotilatyö.....	6
3.4	Alueellinen nuorisotyö.....	7
4	OSALLISUUS.....	8
4.1	Osallisuuden määritelmä.....	9
4.2	Nuorisotyön osallistavat toimintamuodot.....	10
4.3	Osallisuus nuorisotilatyössä.....	11
5	SOSIAALIPEDAGOGIIKKA JA OSALLISTAVA NUORISOTYÖ.....	12
6	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	14
7	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
7.1	Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	15
7.2	Laadullisen tutkimuksen toteutus.....	15
7.2.1	Aineiston hankinta.....	16
7.2.2	Aineiston analyysi.....	18
8	TUTKIMUSTULOKSET.....	19
8.1	Osallisuus nuorisopalveluiden toiminnan lähtökohtana.....	20
8.2	Osallisuus nuoriso-ohjaajan työotteena.....	21
8.3	Osallisuus nuoren kokemuksena.....	23
8.3.1	Arjen osallisuuden kokemuksena.....	24
8.3.2	Kokemus vaikuttamisesta.....	25
8.3.3	Osallisuus nuoren kehityksen tukijana.....	27
8.4	Osallisuus alueellisessa kehittämisessä.....	28
9	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
10	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET.....	33

1 JOHDANTO

Osallisuuden kokemus on merkittävä tekijä, jonka avulla voidaan lisätä yksilön hyvinvointia, edistää yksilön kiinnittymistä itsellensä merkityksellisiin yhteisöihin ja aktiivisen kansalaisuuden syntymistä. Osallisuuden kokemuksen antamat hyödyt ja positiiviset vaikutukset voivat ylettyä elämän kaikille osa-alueille. Osallisuus on ollut viimeaikoina hyvin ajankohtainen ja puhuttava aihe. Lasten ja nuorten osallisuus on huomioitu eri ikäryhmiin kohdistuvassa yhteiskunnallisessa työssä, niin uudessa varhaiskasvatusta laissa, peruskoulujen uudistuneessa opetussuunnitelmassa kuin valmisteilla olevassa nuorisolaissakin.

Tampereen nuorisopalveluissa keväällä 2015 suoritettuna harjoittelun aikana osallisuus- ja vaikuttamistoiminnan muodot tulivat hyvin tutuiksi. Toiminta on monipuolista mutta tavoittaa vain pienen osan tamperelaisista lapsista ja nuorista. Nämä nuoret, jotka ovat jo toiminnan piirissä, ovat usein jo valmiiksi aktiivisia ja innokkaita osallistujia. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten nuorisopalveluiden osallisuustoiminnan muotoja voisi kehittää niin, että ne tavoittaisivat uusia nuorisoryhmiä. Tutkimuksessa tarkastelun kohteeksi valittiin erityisesti alueellisen nuorisotyön kehittämismahdollisuudet.

Tämän opinnäytetyön toisessa luvussa kuvataan Tampereen nuorisopalvelujen organisaatorakennetta. Kolmannessa luvussa puolestaan paneudutaan nuorisotyön määrittelmään ja tehtäviin. Samassa luvussa avataan myös nuorisotilatyön käsitettä sekä ajatusta alueellisesta nuorisotyöstä.

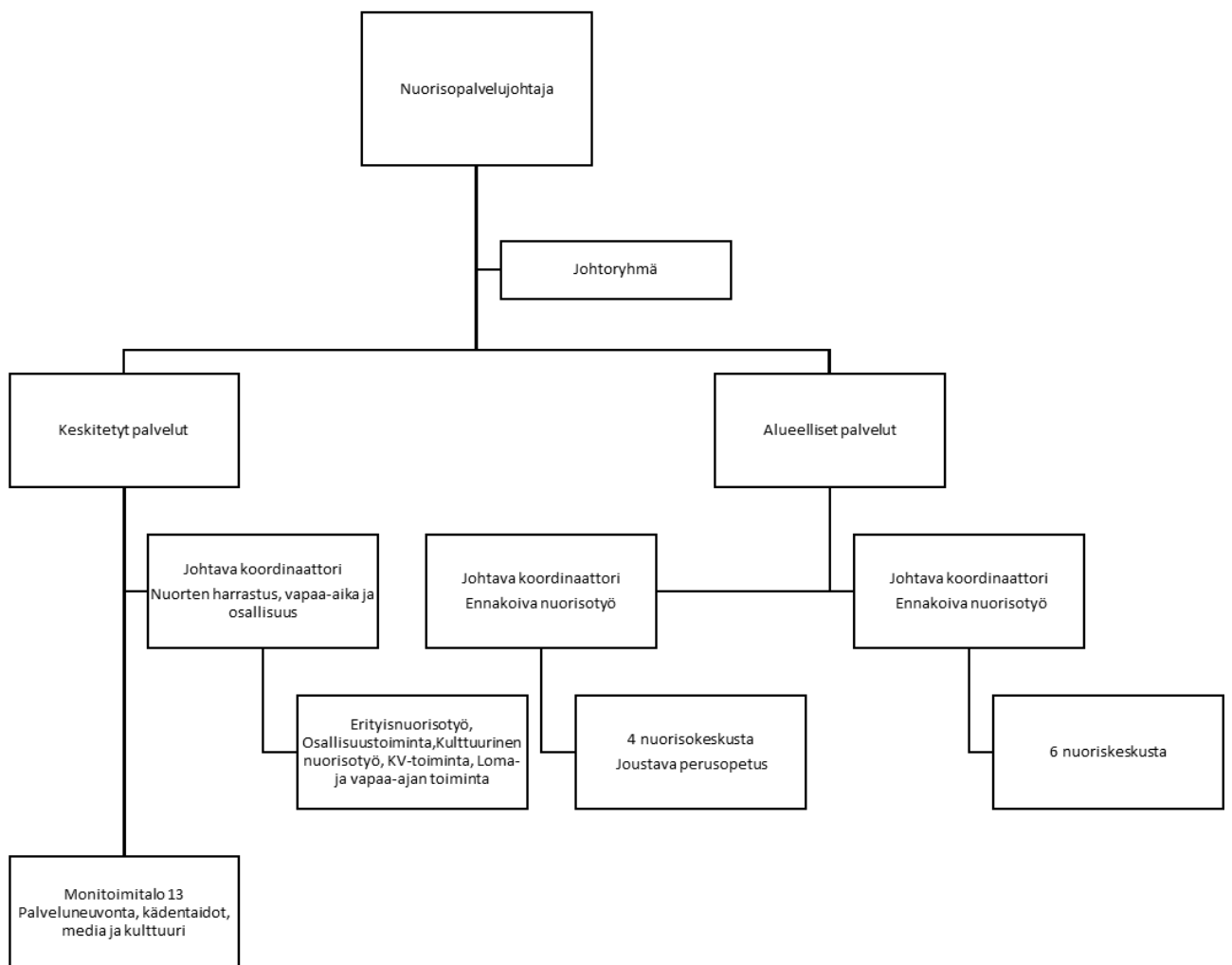
Neljännessä luvussa avataan osallisuuden määrittelmää, mikä on tämän opinnäytetyön teoreettinen ydin. Viides luku tarkastelee sosiaalipedagogiikkaa ja sosiokulttuurista innostamisesta nuorisotyön näkökulmasta. Yhdessä osallisuuden kanssa ne muodostavat vahvan teoreettisen kokonaisuuden, joka tarkastelee yksilön kasvua yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi, kunnioittaen ihmisyyttä ja aktiivista toimijuutta.

Luvussa kuusi esitellään aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Tämän opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden kuvaus alkaa puolestaan seitsemännessä luvussa, jossa esitellään opinnäytetyön tutkimustehtävä ja –kysymykset ja avataan aineistonkeruu – ja analysointimenetelmiä. Luvussa kahdeksan esitellään saadut tutkimustulokset. Yhdeksäs luku muodostuu puolestaan tutkimuksen keskeisimmistä johtopäätöksistä. Työn viimeinen, kymmenes luku on pohdintaosuus, jossa tarkastellaan opinnäytetyöprosessia ja esitetään jatkotutkimusehdotuksia.

2 TAMPEREEN NUORISOPALVELUT

Opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppanina toimi Tampereen nuorisopalvelut. Tässä luvussa avataan nuorisopalveluiden organisaatiota. Kun toiminnan taustalla olevat rakenteet on kuvattu selkeästi, on helpompi ymmärtää myös tutkimuksen kuvausta sekä haastattelujen tuloksia.

Nuorisopalveluissa työskentelee noin 70 työntekijää erilaisissa työtehtävissä. Toimintaa johtaa nuorisopalvelujohtaja. Hänen alaisuudessaan toimii tällä hetkellä kolme johtavaa koordinaattoria, jotka vastaavat eri palvelukokonaisuuksista; yksi keskitettyjen palvelujen kokonaisuudesta ja kaksi alueellisista palveluista. Johtoryhmä muodostuu nuorisopalvelujohtajan sekä kolmen johtavan koordinaattorin lisäksi henkilöstön edustajasta sekä sihteeristä. Kuviossa 1 esitellään nuorisopalveluiden organisaatio. (Nuorisopalvelujen organisaatio 2015.)

Kuvio 1. Tampereen nuorisopalveluiden organisaatio

Keskitettyt palvelut tarjoavat toimintoja, jotka on suunnattu kaikille tamperelaisille lapsille ja nuorille. Keskitettyjen palvelujen kokonaisuuteen kuuluvat osallisuus- ja vaikuttamistoiminta, erityisnuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö, kansainvälisyystoiminta sekä loma- ja vapaa-ajan toiminta. Lisäksi keskitettyjen palvelujen kokonaisuuteen kuuluu Tampereen keskustassa toimiva Monitoimitalo 13, joka tarjoaa matalan kynnyksen toimintaa kaikenikäisille tamperelaisille. (Nuorisopalvelujen organisaatio 2015.)

Alueellisten palveluiden ydin puolestaan muodostuu nuorisotilatyöstä, josta Tampereella käytetään ennakoivan nuorisotyön nimeä. Tampereella toimii 10 nuorisopalvelujen nuorisotilaa, joista Tampereella käytetään nimeä nuorisokeskus. Vaikka nämä nuorisokeskukset ovat avoimia kaikille tamperelaisille nuorille, niiden toiminta kohdistuu pääasiallisesti kyseisellä alueella asuviin nuoriin. Lisäksi alueellisten palvelujen kokonaisuuteen kuuluu yhdessä kaupungin perusopetuksen kanssa toteutettava joustavan perusopetuksen ryhmätoiminta. (Nuorisopalvelujen organisaatio 2015.)

Nuorisopalveluissa suunnitellaan tällä hetkellä isoa organisaatiomuutosta, jonka tarkempi rakenne ja toteutumisaikataulu eivät ole olleet julkisia vielä tätä opinnäytetyötä tehdessä. Nuorisopalveluiden organisaatiossa tapahtuva muutos on myös osa koko Tampereen kaupungin organisaatiomuutosta.

3 NUORISOTYÖ

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan nuorisotyötä eri näkökulmista. Alaluvussa 3.1. esitellään nuorisotyön lainsäädännöllinen perusta ja tarkastellaan erilaisia nuorisotyön määritelmiä. Alaluvussa 3.2 käydään läpi nuorisotyön tehtäviä, ja alaluvuissa 3.3 ja 3.4 paneudutaan tarkemmin nuorisotilatyöhön sekä laajemmin alueelliseen nuorisotyöhön.

3.1 Nuorisotyön määritelmä

Ammatillista nuorisotyötä voidaan määritellä nuorisolain perusteella. Nuorisolain (72/2006) 2 § mukaan nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten omalla vapaa-ajalla tapahtuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, nuorten sosiaalista vahvistamista, kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvista vuorovaikutusta. Nuorisolaki määrittelee nuorisotyön ja -politiikan toteuttamisen kuntien velvollisuudeksi, vaikka nuorisotyötä tehdäänkin myös monien muiden tahojen, kuten seurakuntien, järjestöjen ja yhdistysten toimesta. Nuorisolain 7 § mukaan kunnalliseen nuorisotyöhön ja politiikkaan kuuluu kasvatuksellisen ohjauksen lisäksi myös esimerkiksi toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien järjestäminen, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistysten ja –ryhmien tukeminen sekä liikunnallisen, kulttuurisen ja kansainvälisen nuorisotoiminnan tarjoaminen. Lisäksi laki antaa kunnille mahdollisuuden päättää tarpeen mukaan järjestettävistä nuorten työpajoista sekä etsivän nuorisotyön toimintamuodoista. Soanjärven (2011,25) mukaan

nuorisolain nuorisotyölle määrittelemä lakipohja on tehty väljäksi, mikä antaa nuorisotyötä tekeville organisaatioille mahdollisuuden määritellä itse omaa nuorisotyötään ja siihen kuuluvia tehtäviä.

Nuorisotyötä on myös määritelty nuorista ja heidän tarpeistaan rakentuvaksi kasvatukselliseksi ohjaukseksi. Kiilakosken (2015, 24–25) mukaan nuorisotyön toiminnot ulottuvat monille kentille, joten vaihtelevuus ja toiminnallisuus ovat nuorisotyölle varsin ominaisia kuvauksia. Toimintaa saattaa olla vaikea kuvata ulkopuolisille, sillä toiminnan taustalla olevaa hiljaista tietoa, arkisia itsestäänselvyyksiä ei ole kyetty täysin sanallistamaan, eikä nuorisotyön taustalta löydy selkeää teoreettista perustaa. Nuorisotyön kuvaamiselle on kuitenkin olemassa perusteet. Esimerkiksi työyhteisöissä osaamisen jakaminen mahdollistuu paremmin, kun toiminnalle on luotu yhteinen kieli. Nuorisotyö joutuu myös selittämään olemassaoloaan monissa tilanteissa, sillä yleisellä tasolla sitä saatetaan edelleen pitää tavoitteettomana puuhasteluna. Vakiintuneesta luonteestaan huolimatta nuorisotyö ei ole samalla tavalla laissa säädeltä kuin perusopetus tai lastensuojelutyö.

Nuorisotyötä leimaa myös ammattikunnan moninaisuus. Alalla työskentelee ihmisiä, joilla on hyvin erilainen koulutustausta. Monilla muilla sosiaalityön kentillä pätevyysvaatimukset on vahvistettu lainsäädännöllä, mutta nuorisotyön kohdalla näin ei ole toimittu. Tällainen moniammatillisuus voidaan ajatella rikkautena, sillä erilaisen koulutuksen käyneet työntekijät tuovat työhön erilaisia näkökulmia. Toisaalta moninaisuus ei luo alan kaipaamaa yhteistä kieltä. Lisäksi työntekijöiden pätevyydellä on merkitystä siihen, miten nuorisotyötä arvostetaan. Nuorisotyötä tehdään myös monen eri toimijan voimin, kunnallisen nuorisotyön lisäksi muun muassa seurakunnissa ja järjestöissä. Toiminnot ovat hyvin vaihtelevia, jolloin kuva nuorisotyön luonteesta ei selkiydy. (Kiilakoski, Kivijärvi & Honkasalo 2011, 14–16.)

Kiilakoski ym. (2011, 16) mukaan nuorisotyötä on kuvattu joustavaksi ja sillä on kyky taipua eri tilanteiden erilaisiin tarpeisiin. Nuorisotyön ammatti-identiteettiä on kuvattu jopa amebamaiseksi, sillä nuorisotyö löytää paikkansa yhä uudelleen muuttuvissa toimintaympäristöissä, uusien menetelmin ja käsittein. Nuoret kohdataan ainutkertaisina kaikissa tilanteissa. Nuorisotyö lähtee liikkeelle nuorten tarpeista, paikallisista kulttuureista ja ilmiöistä, jotka rajaavat nuorten mahdollisuuksia osallistua nuorisotyön toimintoihin. Nuorisotyön menetelmät elävät ja muuttuvat tarpeiden mukaan, mutta ovat toisaalta myös sidoksissa siihen ympäristöön, jossa nuoret toimivat. Isossa kaupungissa, jossa saattaa olla useita, jopa kymmeniä nuorisotiloja, toimintaympäristö on hyvin erilainen verrattuna pieneen maalaiskuntaan, jossa nuorisotila kokoaa yhteen nuoret laajalta alueelta. Toimintaympäristö ja – kulttuuri saattavat olla hyvin erilaiset myös saman kaupungin eri asuinalueella sijaitsevilla nuorisotiloilla.

Voidaan sanoa, että nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorisotyöllistä perustoimintaa ja sovellettavissa olevia menetelmiä, jotka muokkautuvat erilaisten tarpeiden mukaan. Nuorisotyön ydiosaamista on ohjaajien taito kohdata nuoria dialogisesti ja motivoiden. Nuoret kohdataan innostaen ja nuorisolähtöi-

sesti, siellä missä nuoret luontaisesti aikaansa viettävät, ilman ongelmaläh- töistä ajattelutapaa. Nuorisotyön voidaan ajatella toimivan tulkkina nuorten ja yhteiskunnan välillä, toimien myös muille toimijoille nuorten elämänpii- rin asiantuntijana. (Cederlöf 2015.)

3.2 Nuorisotyön tehtävät

Nuori kohtaa elämässään monenlaisia tarpeita, joten myös nuorisotyön teh- tävien määritelmän tulee olla riittävän laaja, jotta se voi kuvata tilanteita, joiden keskellä nuoret elävät ja kasvavat. Nuorisotyölle keskeisiä tavoitteita on tukea nuorten kasvua ja kehitystä sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä, tukien nuoren kiinnittymistä lähiympäristöön sekä yhteiskuntaan. (Kinnu- nen 2015, 61).

Nuorisotyön tutkijat ovat tehneet yhdessä Kokkolan nuorisotoimen kanssa kolmivuotisessa NUPS- nuorisotyön opetussuunnitelma-hankkeessa monia hyviä havaintoja nuorisotyön kehittämiseksi. Kokkolan nuoriso-ohjaajien päiväkirjamerkintöjen pohjalta hankkeessa on kehitetty suhdeteoriaa hyö- dyntäen malli siitä, millaisia tehtäviä nuorisotyöllä on. Keskeistä on tukea sekä nuorten yksilöllistä kasvua ja kehitystä, mutta myös suhdetta toisiin nuoriin. Nuorisotyön tulisi vahvistaa nuorten suhdetta luotettaviin aikuisiin, alueeseen ja omaan lähiympäristöönsä. Palvelujärjestelmiin ja rakenteisiin suhtautumista tulisi edistää, kuten myös suhdetta päätöksentekoon ja yh- teisuntaan. Erityisesti nuorisotyön tulisi tuoda päätöksenteossa esiin nuor- ten näkökulmia, ja edistää nuorten kasvuolosuhteita. (Kinnunen 2015, 56– 63.)

Kokkolan mallissa nuorisotyötä pyritään tekemään sekä yksilöllisellä että yhteisöllisellä tasolla. Yksilöllistä työskentelyä tehdään nuoren ja ohjaajan välisiin suhteisiin perustuen. Nuorisotilatoiminta voi tarjota nuorelle mah- dollisuuden tarkastella itseään suhteessa toisiin tilalla käyviin nuoriin, tai koulu yhteistyö voi toimenpiteillään parantaa nuoren kouluhyvinvointia. Nuoriso-ohjaaja voi parhaimmillaan toimia nuorelle esikuvana, keskustelu- kumppanina ja aktiivisena toimijana nuoren elämässä. Nuorisotyön yhtei- söllinen näkökulma puolestaan keskittyy esimerkiksi ryhmätoimintoihin, nuorten vaikutusmahdollisuuksiin ja osallisuuden edistämiseen, moniam- matilliseen yhteistyöhön ja hyvinvoinnin edistämiseen. (Kinnunen 2015, 65.)

Suhdeteoriamallin mukaisia suhteita voidaan tukea sekä suorasti, mutta myös epäsuorasti. Kinnusen (2015, 68) mukaan hyvä esimerkki suorasta suhteiden tukemisesta voi olla vaikka biljarditurnaus, jossa voidaan muka- van yhdessäolon keinoin saada nuoret tutustumaan toisiinsa, ja luoda tur- vallisia sosiaalisia jännitteitä kilpailun keinoin. Epäsuoraa tukemista puo- lestaan on hänen mukaansa vaikkapa vanhempainiltojen järjestäminen nuo- risotilalla, tai kouluilmapiirin edistämisen yhdessä lähikoulun henkilökun- nan kanssa. Epäsuoran tukemisen tilanteissa ohjaajalla ei välttämättä ole suoraa kontaktia nuoreen, vaan edistää nuoren asemaa yleisellä tasolla.

3.3 Nuorisotilatyö

Perinteisesti nuorisotilojen toiminnan on ajateltu muodostuvan erilaisesta kerhotoiminnasta, sekä vapaamuotoisesta avointen ovien toiminnasta, johon kuka tahansa nuori on tervetullut, ilman ennakko-odotuksia tai osaaamisvaatimuksia. Tällainen ajattelu on lähtenyt liikkeelle jo 1940-luvulla, jolloin perustettiin ensimmäiset nuorisotilat, jotta nuoret saataisiin pois kaduilta pahanteosta. (Kylmäkoski 2008, 394–396.)

Kerhot ja avointen ovien toiminta kuulostavat kuitenkin jo vanhahtavilta nimityksiltä, eivätkä ne enää kuvaa sitä työtä, mitä nuorisotiloilla tehdään. Merja Kylmäkoski on Tilaa nuorille- tutkimushankkeessaan tutkinut Jyväskylän seudun nuorisotiloja. Hänen mukaansa pitkäjänteinen kerhotoiminta kohdentuu nykyisin lähinnä alakouluikäisiin kävijöihin. Yläkouluikäiset eivät hänen mukaansa enää jaksa samalla tavalla sitoutua säännölliseen, viikoittain samankaltaisena toistuvaan toimintaan, vaan kaipaavat toiminnalta spontaaniutta. (Kylmäkoski n.d.,17.) Nuorisotilatyö viittaa avointen ovien toimintaa modernimpaan työtoteeseen, jossa nuorisotila nähdään laajempaan kasvatukselliseen toimintaympäristönä. Nuorisotilatyössä näkyy Kylmäkosken (2008,395) mukaan avointen ovien toiminnalle tyypillisiä piirteitä, kuten läsnäolon ja vuorovaikutuksellisuuden merkitys, nuorten kuunteleminen ja yhteisökasvatus.

Kiilakoski (2012,137) viittaa saksalaisen nuorisotyön klassikotutkijan Josephine Brewin nuorisotyön kuvaukseen, jossa nuorisotyö määritellään toiminnaksi, joka yhdistää vapaa-ajan, kasvatuksen ja yhteistoiminnan. Nuorisotilatoiminnassa korostuu Kiilakosken mukaan nuorisotyön vapaaehtoisuuteen perustuva luonne. Nuori tulee nuorisotilalle vapaa-ajallaan ja omasta tahdostaan, eikä toiminnasta poisjäänti aiheuta seuraamuksia. Nuorisotilan tulee olla paikkana houkutteleva, jotta nuoret haluavat tulla sinne.

Millainen tila nuorisotila sitten on? Nuorisotilaa voidaan tarkastella kahdelta näkökannalta, jotka molemmat ovat merkityksellisiä toiminnan muotoja. Nuorisotila voidaan nähdä avoimena hengailun ja oleskelun paikkana, jonne nuoret ovat tervetulleita ilman, että siellä tarvitsee suorittaa mitään. Nuorisotilalle voi tulla ilman ennakko-oletuksia tai osaaamisvaatimuksia, mikä erottaa nuorisotyön kasvatuksellisenä ympäristönä esimerkiksi koulusta tai järjestäytyneestä harrastuksesta. (Kiilakoski 2011, 174). Toisaalta tiloilla rakennetaan myös erilaisia ryhmämuotoisia aktiviteetteja, jotka voivat liittyä esimerkiksi liikunnallisten tai taiteellisten harrastusten ympärille. Nuorisotyön näkökulmasta tällaiset toiminnot ovat työkaluja nuorten kohtaamiseen, ja aktiviteettien kautta nuorille voidaan hauskanpidon ohessa tarjota oppimisen ja onnistumisen kokemuksia. (Kiilakoski 2012, 137).

Nuorisotilatyötä voidaan kuvata kunnalliseksi palveluksi, jonka kautta pyritään luomaan nuorille omaa kaupunkitilaa, jossa nuoret voivat näkyä, kuulua ja tuntua. Haasteena on luoda tila, jossa ei tarvitse tehdä mitään, mutta jossa ammattikasvattajat ohjaavat nuoria terveiden elämäntapojen, itsetunnon ja aikuisuuteen kasvamisen kysymyksissä. Kasvatuksen ja oleilun välinen ristiriita on asia, jota työntekijöiden pohtimisen lisäksi olisi hyvä linjata myös kunnallisella tasolla. (Kiilakoski 2011, 174–176).

Kylmäkosken (2008, 395) mukaan nuoriso-ohjaaja on aktiivinen ammattikasvattaja, ei ainoastaan syrjäänvetäytyvä ovien avaaja tai vahtimestari. Nuorisotilatyössä toiminta nähdään tavoitteellisena ja dialogisena nuoren kokonaisvaltaisena kohtaamisena, jossa työntekijä voi omalla toiminnallaan ja verkostotyöllä edistää nuorten osallisuutta, lisäten nuorten elämänhallinnan taitoja ja parantaa nuorten elämänlaatua. Usein stereotyyppinen käsitys nuorisotilasta kuitenkin muodostuu biljardipöydästä, televisiosta ja toimintaa valvovasta ohjaajasta. Hokkanen (2012, 149) nostaa kuitenkin esiin kriittisen ajatuksen siitä, hyödyntävätkö nuorisotilojen työntekijät riittävän hyvin omaa koulutustaustaansa ja sen kautta saamiaan menetelmiä?

Hokkanen (2012, 149–150) haastaa nuorisotyötä miettimään nuorisotilatyön lähtökohtia uudella tavalla. Kenelle kuntien nuorisotilat on suunnattu, ja ketkä tiloja käyttävät? Jos vastauksena on kunnan nuoret, puhutaanko oikeastaan kaikista nuorista, vai ainoastaan pienestä osasta nuoria? Sulkevatko nuorisotilat nuoria ulkopuolelleen? Gretschelin (2001, 40) mukaan kunnallisella nuorisotyöllä olisi huomattavasti nykyistä enemmän annettava yhteiskunnalle. Kehityksen aikaansaaminen edellyttää nuorisotyön tämän hetkisen tilanteen kriittistä tarkastelua ja tulevaisuuden visiointia. Mitä toiminnan kautta halutaan saavuttaa? Nuorisotyön tulee etsiä uudenlaisia toimintamuotoja ja kehittää yhteisöllisyyttä ja moniammatillisuutta.

3.4 Alueellinen nuorisotyö

Kiilakoski (2011, 225–227) kuvaa Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkoston Kanuunan kehittämishankkeiden tuloksissa nuorisotyön kehitystä. Alueellisen nuorisotyön kehityksessä on nähtävissä neljä kehitysvaihetta, joiden kautta nuorisotilatyö voi kehittyä talokeskeisestä toiminnasta osaksi alueellista verkostoa. Tässä alaluvussa kuvataan tarkemmin näitä kehitysvaihteita.

Ensimmäinen porras on talokeskeinen malli, jossa nuorisotilojen toiminta on keskittynyt pitkälti tilan seinien sisäpuolelle. Nuorisotilojen asiakkaiksi nähdään pitkälti ne nuoret, jotka tilalla käyvät. Tällöin suurin osa alueen nuorista jää nuorisotyön tavoittamattomiin. Tällaisessa mallissa nuorisotilojen yhteistyöverkostot ovat vähäisiä, eikä tilan ulkopuolista toimintaa nähdä merkityksellisenä. Nuorisotyön alueellinen rooli on pistemäinen ja toiminta on hyvin irrallista muista palveluista ja nuorille merkityksellisistä ympäristöistä. (Kiilakoski 2011, 226–228).

Tarkasteltaessa nuorisotilatyötä alueen toimintaan osallistuvan nuorisotilan näkökulmasta, asiakasryhmänä nähdään laajemmin koko alueella olevien nuorten joukko. Alueellisen yhteistyön yksi luontevimmista muodoista on yhteistyö lähikoulujen kanssa, esimerkiksi luokkien ryhmäytyksiä järjestämällä tai tiedottamalla kouluilla nuorisotilan tapahtumista. Tässä kehitysvaiheessa nuorisotyön pääpaino on edelleen tilan toiminnassa ja niissä nuorissa, jotka tilalla käyvät. Toimintaa ei vielä tilan ulkopuolelle. Alueellisten vierailujen ja yhteistyön arvona pidetään alustavien kontaktien saantia nuoriin, hyöty näyttäytyy enimmäkseen nuorisotilan toiminnan esittelynä ja ti-

lan houkuttelevuuden ja tavoittavuuden parantumisena. Haasteeksi voi kuitenkin muodostua se, että työntekijöiden aikaa kuluu enemmän nuorisotilan ulkopuolella. Jos lisäresursseja ei ole saatavilla, tilatyöhön käytettävä aika vähenee, ja aukioloaikoja saatetaan joutua supistamaan. (Kiilakoski 2011, 230).

Kolmannessa vaiheessa nuorisotila voidaan nähdä kumppanuuksia hakevana toimijana. Tässä vaiheessa perinteinen tilakeskeinen toiminta alkaa murtumaan, ja tilalle asettuu laajempiin verkostoihin pyrkivä alueellinen työ, jossa toimitaan myös tilan ulkopuolella. Nuorisotila nähdään edelleen tärkeänä osana nuorisotyötä, mutta se ei ole enää ainut merkittävä toimintareena, eikä välttämättä sovi kaikille nuorille. Toimintaa pyritään viemään alueelle laajemminkin, niihin paikkoihin, joissa nuoria voidaan tavata uusia nuoria. Toimintamuotoja kehitetään niin, että ne sopivat erilaisten nuorten tarpeisiin. Yhteistyötä tehdään laajemmin osallistamalla moniammatillisiin verkostoihin, koulun lisäksi esimerkiksi poliisin ja sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa. (Kiilakoski 2011, 232–234).

Mallin neljäs osa näkee nuorisotyön osana alueellista verkostoa. Yhteistyö on laaja-alaista, ja siinä yhdistyvät sekä kunnalliset viranomaiset, valtion toimijat kuin järjestöt ja kaupalliset toimijat. Nuorisotilasta ja sen työntekijöistä on kehittynyt alueella tunnistettu ja tunnustettu nuorisopoliittinen toimija, jolla on tietoa alueen palveluista ja nuorten elinolosuhteisiin liittyvistä tekijöistä. Nuorisotilat säilyvät osana toimintaa, mutta niiden rooli nähdään koordinoivampana ja verkostoituvampana, osana muuta alueellista toimintaa.

Kiilakoski (2011, 236) kuvaa myös kehittämishankkeessa esitettyjä pohdintoja nuorisotilatyön kehityksestä. Nuorisotyöntekijöiden osallistuessa yhä enemmän alueelliseen nuorisotyöhön syntyy uudenlaisia nuorisotiloja. Esimerkiksi Helsingissä nuorisokeskus Happi yhdistää samaan monitoimitaloon erilaisia nuorisotyön muotoja. Tätä mallia toteutetaan myös Tampereella toimivassa Monitoimitalo 13. Tampereella on myös avattu Linnainmaan hyvinvointikeskus, jossa nuorisotila toimii samassa tilassa kirjaston ja neuvolan kanssa. Uudenlaiset kokeilut edistävät moniammatillista yhteistyötä. Kehittämishankkeessa on myös pohdittu, voidaanko nuorisotyötä tehdä ilman nuorisotilaa? Kiinteistöistä vapautuvia kuluja voitaisiin hyödyntää tehokkaammin palveluiden parantamiseen. Nuorisotilalla on kuitenkin oma merkityksensä nuorille paikkana kohdata vertaisiaan, sekä työntekijöille työkaluna tehdä nuorisotyötä.

4 OSALLISUUS

Osallisuuden käsite on tässä opinnäytetyössä nuorisotyön lisäksi toinen merkittävä teoreettinen viitekehys. Seuraavissa alaluovissa määritellään osallisuuden käsite, esitellään nuorisotyön osallistavia toimintamuotoja sekä paneudutaan vielä tarkemmin osallisuustoimintaan nuorisotilojen näkökulmasta.

4.1 Osallisuuden määritelmä

Nivala ja Ryyänen (2013, 9) näkevät osallisuuden laaja-alaisena sosiaali-pedagogisena käsitteenä, joka kuvaa ihmisen ja yhteisöjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan suhdetta. He pitävät tunnetta johonkin kuulumisesta ja ihmisen kokemusta omasta merkityksestä osana jotain yhteisöä ja yhteiskuntaa perusteina ihmisen hyvinvoinnille. Osallisuus liittyy myös keskusteluihin demokratiasta ja kansalaisosallistumisesta. Heidän mukaansa kyse on ennen kaikkea siitä, kuinka olemme yhdessä toisten ihmisten kanssa, millaisia suhteita luomme ja millaisiksi ne koemme. Demokratia vaatii toteutuakseen ihmisiä, jotka ovat sitoutuneet toimimaan tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamiseksi, ja jotka kokevat kuuluvansa osaksi tuota yhteiskuntaa ja omia lähiyhteisöjään.

Osallisuuden käsite on ilmestynyt julkisiin keskusteluihin kansalaisosallistumisen edistämiseen pyrkimisen kautta. Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on pyritty kehittämään erilaisin keinoin 1970-luvulta alkaen ja 1990-luvulla tähän liitettiin osallisuuden käsite. Vuosien saatossa osallisuutta on käsitelty monien eri lakien ja hankkeiden kautta, mutta osallisuuden käsitettä ei niissä ole määritelty kovin tarkasti. Osallisuuden on määritelty tarkoittavan pientä demokratiaa, koskevan ihmisten omi elinolosuhteita ja toteutuvan suoran vaikuttamisen kautta. (Nivala & Ryyänen 2013, 11–12).

Useat osallisuushankkeista ovat keskittyneet edistämään lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Puhe lasten ja nuorten ottaminen mukaan päätöksenteon prosesseihin on alkanut jo 1960-luvulla, jolloin osallistumisella on pyritty muuttamaan sukupolvijärjestystä ja demokratisoimaan koulujärjestelmää ja kasvatusta. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2009, 218). 1980-luvulla tehtiin monia lasten asemaa parantaneita lakiuudistuksia, ja 1991 ratifioitiin YK:n lasten oikeuksien sopimus. 2000-luvulla erilaiset osallisuushankkeet nostivat lasten ja nuorten osallisuusmahdollisuudet taas julkiseen keskusteluun. Osallisuuden edistämisen lisäksi hankkeilla haluttiin myös ehkäistä syrjäytymistä. Osallisuus nähdään vastakohtana osattomuudelle, syrjäytymiselle ja huono-osaisuudelle. (Nivala & Ryyänen 2013, 12–13).

Osallistuminen voidaan nähdä sosiaalisena toimintana, jossa yksilö on mukana yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Sen syvempi olemus, osallisuus puolestaan viittaa yksilön subjektiiviseen kokemukseen voimaantumisen tunteesta, joka syntyy kun yksilöt kiinnittyvät yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin prosesseihin. (Horelli ym. 2009. 218–219.) Myös Gretschel (2002, 93) näkee osallisuuden samalla tavalla. Hän on määritellyt osallisuuden olevan osallisuuden tunnetta. Osallisuudessa yhdistyvät tunne ja kompetenssi, mitä voidaan kuvata englannin kielisen termin empowerment suomennoksilla voimaantuminen ja valtaistuminen.

Osallisuudessa on erotettavissa sekä yksilöllinen, että yhteisöllinen elementti. Osallisuus on mahdollista vain silloin, kun yksilö tuntee itsenä arvokkaaksi osaksi yhteisöään. Lisäksi tuon yhteisön tulee olla sellainen, jossa osallisuus on mahdollista. Yksin ei voi olla osallinen. Tilanne, jossa yksilö voi kokea aitoa osallisuutta mahdollistaa tilan, jossa yksilö voi aitona

itsenään tulla tunnustetuksi osana ympäröivää ryhmää, kuten esimerkiksi perhettä, harrastusyhdistystä tai koululuokkaa. (Kiilakoski 2007, 12.)

Osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden toteutumiseksi olisi käytössä oltava erilaisia menetelmiä, joilla lapsia ja nuoria voidaan osallistaa. Lapset ja nuoret kokevat sekä osallisuutta että osattomuutta monilla itsellensä merkityksellisillä kentillä. (Kiilakoski 2009, 14.) Lasten ja nuorten osallisuus alkaa pienistä asioista, kuten esimerkiksi perheen lomakohteen valintaan osallistumisesta, harrastusjoukkueesta tai verkkoyhteisössä vaikuttamisesta, edeten esimerkiksi koulun oppilaskuntatoimintaan osallistumiseen, nuorisovaltuuston toimintaan mukaan lähtemiseen tai yhteiskunnallisesta, poliittisesta vaikuttamisesta kiinnostumiseen.

Lasten ja nuorten osallisuus ei saa olla vain aikuisten kysymyksiä lapsille, vaan sen tulisi olla ennen kaikkea lapsen ja nuoren aktiivista ja aitoa kuuntelemista ja kohtaamista, jonka kautta lasten ja nuorten maailmaa voidaan tehdä näkyväksi. Pelastakaa lapset ry (n.d.) kuvaakin, että osallisuudessa on kyse pidempiaikaisesta prosessista, ei vain kertaluonteisesta tapahtumasta. Järjestö on listannut lasten osallisuuden laadukkuuden periaatteita, joiden mukaan kaikkien niiden toimintojen, joihin lapsi osallistuu, tulee olla muun muassa avoimia, turvallisia, vapaaehtoisia ja lapsen näkemystä kunnioittavia. Jokainen lapsi on oman elämänsä asiantuntija, ja on tärkeää, että käsiteltävät asiat ovat lapselle tai nuorelle merkityksellisiä. Tällöin hän pystyy parhaiten tuomaan esiin omaa näkemystensä sekä hyödyntämään omia taitojaan.

Osallisuudessa ja nuorten osallistamisessa kyse ei ole varsin ihmeellisistä, pitkää suunnittelu-aikaa tai resursseja vaativasta toiminnasta. Keskeistä on, että aikuinen, kuten nuorisohjaaja, omaa osallistavan asenteen. Kyse on enemmän toiminta- ja ajattelutavasta. Kuunteleeko aikuinen, mitä nuorella on sanottavana? Uskaltaako aikuinen antaa nuorelle vastuuta ja sopivasti haasteita? Luottaako ohjaaja siihen, että nuori pärjää? Osallisuuden ydin on, että nuori pääsee mukaan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, päätöksentekoon ja toteuttamiseen. Aikuisella on kuitenkin merkittävä rooli olla nuorten tukena tekemisessä, olla mahdollistamassa nuorten toiminta. (Tilkanen 2013, 6–7.)

4.2 Nuorisotyön osallistavat toimintamuodot

Yhteiskunnalliset rakenteet luovat puitteita lasten ja nuorten osallisuuden toteuttamiselle. Lainsäädännöllistä näkökulmaa täydentävät nuorisotyön eri toimintamuodot, jotka myös osaltaan tukevat osallisuutta. Nuorisotyö voidaan jaotella neljään pääryhmään, joista jokainen tukee omalla tavallaan nuorten vaikuttavaa osallistumista. Jaottelu ei ole jyrkkä, sillä eri toimintamuodot ovat sidoksissa toisiinsa sekä toiminnallisesti että hallinnollisesta näkökulmasta. (Horelli ym. 2009, 220.)

Kunnissa tehtävällä pysyväluonteisella perusnuorisotyöllä tarkoitetaan esimerkiksi kunnallisia nuorisotaloja sekä muuta kunnallista nuorisotyötä. Ne

tarjoavat kaikille nuorille avoimia toimintaympäristöjä, jotka soveltuvat sosiaaliselle oleskelulle ja erilaisille harrastustoiminnoille, mutta myös osallistumiselle ja vaikuttamiselle. Esimerkkinä nuorten vaikuttavasta osallistumisesta nuorisotiloilla on Helsingissä nuorisotaloilla toimivat talodemokratiahankkeet. (Horelli ym. 2009, 221.)

Toinen keskeinen ryhmä on nuorten päätöksentekoon osallistumista edistävät toimintamuodot, joiden tarkoituksena on lisätä lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja osallistua paikalliseen päätöksentekoon. Esimerkkeinä toimivat lasten ja nuorten parlamentit tai nuorisovaltuustot, joita toimii monilla paikkakunnilla. Lisäksi päätöksentekoa edistäviä rakenteita ovat myös koulujen oppilaskunnat, joista säädetään perusopetuslaissa. Lisäksi internetissä toimii monia palautejärjestelmiä, keskustelufoorumeita sekä blogeja, joita voidaan hyödyntää vaikuttamiskanavina. (Horelli ym. 2009, 221.)

Laajemmat nuorten sosiaalista ja poliittista osallisuutta vahvistavat toimintamuodot on tässä mallissa nimetty osallisuusprojekteiksi. Tällaisesta toiminnasta esimerkkinä on Helsingissä toimiva Hesan Nuorten Ääni, monimuotoinen hanke joka toimii sekä kouluilla että nuorisotaloilla, tehden yhteistyötä myös vaikuttajatapaamisten kanssa. (Horelli ym. 2009, 222.)

Viimeinen osallistumisrakenteiden pääryhmä on nuorisojärjestöt. Niiden kirjo ulottuu aina urheiluseuroista poliittisten puolueiden nuorisojärjestöihin. Nuorisojärjestöt ovat pitkäaikaisia toiminnan muotoja, jotka tarjoavat mahdollisuuksia vaikuttavalle osallistumiselle nuorten omista lähtökohdista käsin. (Horelli ym. 2009, 222.)

4.3 Osallisuus nuorisotilatyössä

Nuorten osallisuus edellyttää, että nuorilla on tunnustettu asema ja oikeutus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Nuorilla tulee myös olla mahdollisuus toimia ja tehdä asioita itse. Erityisen tärkeää on myös se, että nuorilla on kokemus siitä, että heidät otetaan vakavasti ja heidän toimijuuttaan kunnioitetaan. Nuorisotilojen toiminnassa tällä tarkoitetaan sitä, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa tilan toimintoihin, mikä synnyttää toimijuutta ja luo osallisuuden kokemuksia. Toiminnan tueksi tarvitaan rakenteita ja toimintamalleja, jotka myös aidosti toimivat. Toiminnan pitää myös synnyttää nuorille kokemuksia siitä, että he ovat päässeet vaikuttamaan heille merkittävissä asioihin. (Kiilakoski 2011, 206).

Nuorille suunnattua kaupunkitilaa on vain vähän. Se on selkeästi heille suunniteltu ja rajattu tila. Se ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita sitä, että nuoret kokisivat sen omakseen, esimerkiksi aukioloajoista ja –päivistä sekä käyttäytymissäännöistä päätetään aikuisvetoisesti. Aikuislähtöisen suunnittelun ja nuorten näköisen tilan luominen vaatii yhteensovittamista ja tietoa nuorten toiveista. Toiveiden selvittäminen edellyttää, että nuorilta kysytään mielipiteitä, pelkästään aikuisten tulkintojen varassa tarpeet suodattuvat, ja jotain olennaista saattaa jäädä huomaamatta. Kun nuoret otetaan mukaan

toiminnan suunnitteluun, voidaan varmistua että tarjotut palvelut kiinnostavat nuoria. (Kiilakoski 2011, 206–207).

Huomioimalla osallisuus osana nuorisotilatyötä, voidaan nuorille tuottaa kokemuksia vaikuttamisesta ja tukea nuoren kasvua osaksi yhteiskuntaa. Keskeistä on lisätä nuoren ymmärrystä siitä, ettei hän ole nuorisotilalla vain asiakas, vaan myös toimija ja vaikuttaja. Nuorisotilalla opitut ja omaksutut toimijan roolit kantavat myös muussa kunnan toiminnassa. (Kiilakoski 2011, 207–208).

Nuorisotilatyössä on perinteisesti erilaisia osallistavia toimintamuotoja, kuten talotoimikuntia ja talokokouksia. On kuitenkin pohdittu, ovatko tällaiset toimintamuodot enää ajanmukaisia? Pohdinta on osaltaan johtanut siihen, ettei osalla nuorisotiloista ole enää lainkaan osallisuustoimintaa, ja nuorisotyön osallisuustoiminta on joissain kunnissa rakentunut lähinnä nuorisovaltuustotoiminnan ympärille. Kriittiset tutkimukset ovat kuitenkin tarttuneet näiden muodollisten osallisuusrakenteiden ongelmakohtiin. Suurin osa nuorista ei koe komiteoita, edustajistoja tai valtuustoja mielekkäiksi toiminoiksi. Näiden rakenteellisten osallisuustoiminnan muotojen lisäksi pitäisi kehittää myös uudenlaisia osallistumisen tapoja. Kiilakosken (2011, 208–210) mukaan myös osa nuorisotyöntekijöistä kokee nämä edustukselliset osallisuustoiminnan muodot kankeiksi ja raskaiksi, minkä vuoksi toimintojen on saatettu antaa hiipua, tai ne on aktiivisesti hylätty. Osallisuuteen myös suhtaudutaan epäilevästi ja ironisesti, ja se koetaan ulkoa tulevana vaateena, jopa pakko-osallistamisena.

Kiilakoski (2011, 210–212) esittää ratkaisuksi nuorisotyön kohtaavan työs-kentelytavan korostamista. Empaattinen ja ymmärtävä työote, kyky kuunnella nuoria ja halu työskennellä heidän kanssaan edistävät automaattisesti nuorten osallisuutta. Vahva ammattilainen voi tukea nuoria heidän ideois-saan. Yhdessä nuorten kanssa voidaan testata ideoiden toteutuskelpoisuutta, sekä haastaa nuoret mukaan arvioimaan ja kehittämään niitä. Uusien osalli-suustoiminnan muotojen kehittämiseksi on selkeää tarvetta. Haasteena on, miten myös nuorisotilan ulkopuoliset nuoret voitaisiin saada mukaan kehit-tämään nuorille tarjottavia alueellisia palveluja.

5 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA JA OSALLISTAVA NUORISOTYÖ

Tässä luvussa tarkastellaan sosiaalipedagogiikkaa ja sen sovellusaluetta, so-siokulttuurista innostamista osallistavan nuorisotyön näkökulmasta.

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry (2016) on määritellyt, että sosiaalipe-dagogiikan tehtävänä on tukea jokaisen yksilön kasvua täysipainoiseksi yh-teiskunnan jäseneksi, ja vahvistaa yksilöiden omaehtoista toimintakykyä. Lisäksi sosiaalipedagogiikka tarkastelee yhteiskunnalliseen eriarvoisuu-teen, syrjäytymiseen ja osattomuutteen liittyviä haasteita, pyrkien ennalta-ehkäisemään ja lievittämään niitä. Erityiset kasvatuksellisen tuen tarpeet saattavat liittyä esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmiin, vaikeisiin perhetilanteisiin tai köyhyyteen.

Sosiaalipedagogiikan teoriassa sosiaalisen ja kasvatuksellisen toiminnan teoreettiset viitekehykset yhdistyvät tarjoten hyvän pohjan nuorisokasvatukselle. Se pyrkii ymmärtämään nuorisokasvatusta objektiivisen ja subjektiivisen dialektisena suhteena, tarkastellen ihmistä ympäröivän maailman ja rakentuvan minuuden välisenä vuorovaikutuksena. Yhteiskunnallinen osallisuus ja osallistuminen nähdään asioina, joihin voi kasvaa. Nuorisotyö voidaan ajatella kasvun edistäjänä erilaisten ominaisuuksiensa, kuten dialogisuuden, yhteisöllisyyden, elämyksellisyyden ja ylisukupolvisen ajattelun kautta. (Hämäläinen 2007, 170,187).

Sosiaalipedagoginen nuorisokasvatus perustuu ymmärrykselle siitä, että jokainen persoona on arvokas ja korvaamaton yhteiskunnan jäsen. Persoona voi kuitenkin kasvaa täyteen mittaansa vasta silloin, kun se toimii yhteisössä yhdessä toisten persoonien kanssa. Nuorisotyö toteuttaa tätä yksilöllistä sekä yhteiskunnallista kasvatustehtäväänsä tukemalla erityisesti laiminlyötyjen, marginaaliryhmiin kuuluvien nuorten kehitystä. (Kurki 2007, 202–203).

Kurjen mukaan sosiaalipedagogiikka voisi olla nuorisotyön akateeminen koti, jonka perustalle nuorisotyötä voitaisiin lähteä rakentamaan. Kurki pitää sosiaalipedagogiikan vahvuutena sen nuorisotyölle tarjoamaa arvomaailmaa, kuten ihmisyyden kunnioittamista ja toivon näkökulman vaalimista. Sosiaalipedagogiikka reagoi ajan muuttuviin tarpeisiin, tukien nuorten kasvua yhteiskunnan jäsenenä. (Tuppurainen 2010; Hämäläinen 2007, 189).

Sosiokulttuurinen innostaminen on yksi sosiaalipedagogiikan sovellusalueista. Sen tavoitteena on saada ihmiset osallistumaan aktiivisina jäseninä oman elämänsä suunnitteluun ja yhteisöjen rakentamiseen. Toiminnan lähtökohtana on ihmisten arkipäivä, ja toimintaa toteutetaan siellä, missä ihmiset elävät; puistoissa, toreilla, hoitolaitoksissa tai vaikka vankilassa. Ammatillisten innostajien työkenttä on hyvin laaja, he ovat yhteistyöntekijöitä, jotka voivat työskennellä kouluissa, nuorisotyössä, maahanmuuttajien tai päihdetyön parissa. (Kurki 2011, 42.)

Nuoriso-ohjaaja on mitä suurimmassa määrin sosiokulttuurinen innostaja, ja osallistava nuorisotyö sosiaalipedagogista toimintaa. Innostaminen on yhteistyötä, kehittävää toimintatutkimusta. Kurjen (2011, 50) mukaan työn ytimessä on praxis, ihmisten osallistumisen, teorian ja toiminnan välinen vuorovaikutus. Tähän samaan pyritään myös osallistavalla työotteella. Kaikessa innostamisessa on löydettävissä kulttuurinen, pedagoginen sekä sosiaalinen ulottuvuus, kuten myös nuorisotyössä. Ihmisen oman osallistumisen avulla ihminen voi tulla osaksi omaa yhteisöään, ja saada aikaan laadullista muutosta. Nuorisotyön tavoin sosiokulttuurinen innostaminen tavoittelee ihmisen henkilökohtaista kasvua, kuten asenteiden muutosta, kriittisen ajattelun kehittymistä, oman vastuun tiedostamista ja motivaation herättämistä.

Innostamiselle ei ole valmiita menetelmiä, vaan ne löydetään eri tieteiden keinoin. Sellaiset toimintatavat, jotka saavat yksilöt työskentelemään yh-

dessä toisten kanssa, ovat sopivia. Liikkeelle lähdetään nuorten omalta tietoisuuden tasolta, asettuen sellaiseen dialogiin, joka kohtaa nuoren ja hänen tarinansa. Jokainen yhteisö on ainutlaatuinen, eikä innostamista voida sellaisenaan siirtää yhteisöstä toiseen. (Kurki 2007, 210).

Sosiokulttuurinen innostaminen nuorten parissa on Kurjen (2007, 214) mukaan nuorten herkistämistä ja yhteen johtamista. Innostamisen näkökulmasta olisi tärkeää, että nuorisotyön keinoin nuorille voitaisiin luoda sellaisia kokemuksia, joiden vahvistamina nuoret uskaltavat ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja tuntevat kuuluvansa yhteisöön. Innostamisen keinoin voidaan rakentaa yhteistä inhimillistä ja solidaarisempaa yhteiskuntaa.

6 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Osallisuus on ollut viime vuosina useiden opinnäytetöiden sekä pro gradu-tutkielmien aiheena, kuten myös nuorisotyö ja sen kehittäminen. Tässä luvussa esitellään muutama aiempi tutkimus. Lisäksi Nuorisotutkimusseura on tehnyt useita mittavia tutkimushankkeita, joissa on tutkittu molempia teemoja useista eri näkökulmista.

Kurki, A. (2015, 3–11) on selvittänyt pro gradu -tutkimuksessaan nuorisotyöntekijöiden ajatuksia tämän päivän nuorista ja nuoruudesta. Aihe on erisuuntainen kuin tässä opinnäytetyössä, mutta Kurki nostaa esiin merkittävän seikan, joka koskettaa myös tämän opinnäytetyön aihetta. Tutkimusta tehdessään hän havaitsi, että nuorisotyötä koskevat tutkimukset ja kirjallisuus keskittyvät enimmäkseen nuorisotyön sisältöihin kuin sen tekijöihin.. Työntekijöiden kokemukset ja ajatukset omasta työstään ovat kuitenkin merkittävä näkökulma nuorisotyöhön ja kiinnostava tutkimuksen aihe, jota tässä opinnäytetyössä lähdetty selvittämään. Kurjen mukaan hänen tutkimustulosten perusteella nuorisotyöntekijät ovat ajan hermolla, ja ammattilaisina pystyvät taitavasti havainnoimaan ja ymmärtämään nuorten maailmaa.

Virtanen (2011) puolestaan on selvittänyt omassa pro gradu -tutkimuksessaan toisella asteella opiskelevien nuorten tietoisuutta osallisuus – ja vaikuttamispalveluista Tampereella. Vuonna 2011 valmistuneen työn perusteella nuorilla ei juuri ollut tietoa esimerkiksi Tampereen Lasten Parlamentin tai Nuorisovaltuuston – silloisen Nuorisofoorumin toiminnasta. Virtasen tutkimuksessa nuorilta kerättiin kirjoituksia vaikuttamisesta ja osallisuudesta. Tutkimuksessa esiin nostettujen esimerkkien perusteella nuoret tunsivat monia muita vaikuttamisen kanavia ja kokivat haluavansa vaikuttaa asioihin. Monilta kuitenkin puuttui itselle sopiva väylä omien näkemyksien esiin tuomiseen. Tämän opinnäytetyön avulla saadun tiedon kautta on mahdollista kehittää Tampereelle uudenlaisia vaikuttamisen ja osallistumisen malleja, joille Virtasen tutkimuksen mukaan näyttää olevan tarvetta.

7 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus. Alaluvussa 7.1. esitellään opinnäytetyön tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset. Alaluvussa 7.2 paneudutaan laadullisen tutkimuksen tekemiseen ja kerrotaan tarkemmin tutkimuksen teon vaiheista. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla, ja saatu aineisto analysoitiin teemoitellen. Näihin lukuihin on sisällytetty myös kuvaus tutkimuksen eettisyydestä ja luotettavuudesta.

7.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tässä opinnäytetyössä tutkimustehtävänä oli selvittää teemahaastatteluiden avulla, miten nuorten osallisuus näkyy nuorisotilatyössä. Tutkimuksen avulla haluttiin saada tietoa siitä, millaista osallisuustoimintaa nuorisotiloilla on tällä hetkellä, ja miten työntekijät suhtautuvat nuorten osallisuuteen osana nuorisotyötä. Lisäksi työntekijöiltä haluttiin kerätä kehittämissideoita siitä, millaista alueellinen nuorisotyö ja osallisuustoiminta voisi olla.

Tutkimustehtävän pohjalta muodostui kaksi tutkimuskysymystä:

- Millaisia kokemuksia työntekijöillä on nuorten osallisuudesta osana nuorisotilatyötä?
- Miten työntekijät kehittäisivät nuorten alueellista osallisuutta osana nuorisopalveluiden toimintaa?

7.2 Laadullisen tutkimuksen toteutus

Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa laadullisin menetelmin kokonaisvaltaista, todellista elämää kuvaavaa tietoa. Aineisto kerätään todellisissa tilanteissa, ja tiedon keräämisessä tulee suosia menetelmiä, joissa tutkittavien omat ajatukset ja kokemukset, eli heidän oma äänensä, pääsee esiin. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi teema- ja ryhmähaastattelut sekä osallistava havainnointi. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on se, että tutkittavat valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotannalla. Jokainen tutkimus ja tutkittava on yksilöllinen, mikä pitää huomioida aineiston tulkinnassa. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 164.)

Tutkimuksen teossa on myös huomioitu tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät kysymykset. Luotettavuuskysymykset tulee huomioida jo opinnäytetyöprosessin aloitusvaiheessa. Luotettavuus liittyy olennaisesti kaikkiin tutkimuksen teon vaiheisiin, eikä työn luotettavuutta voi lisätä enää aineiston keruun ja analysoinnin jälkeen. (Kananen 2010, 68–69).

Tieteellisen tutkimuksen perusta on saatujen tutkimustulosten luotettavuuden arviointi. Lähtökohtana ovat tieteelliset, yleisesti hyväksytyt tutkimusmenetelmät, joita käytetään oikein ja perustellusti. (Kananen 2010, 144). Tässä opinnäytetyössä käytettävät tutkimusmenetelmät on esitelty tarkasti,

esittäen myös perustelut sille, miksi juuri nämä menetelmät on valittu. Käytetyt menetelmät tukevat laadullisen tutkimuksen tekemistä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selostus kaikista tutkimuksen vaiheista. Tähän pyrittiin myös tässä opinnäytetyössä. Luotettavuutta lisää myös henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Lisäksi kuvataan esimerkiksi haastatteluihin kulunut aika ja mahdolliset häiriötekijät, kuten myös tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Tässä tutkimuksessa nämä havainnot on kirjattu opinnäytetyöpäiväkirjaan. Tutkimusselostusta voidaan täydentää suorilla haastatteluotteilla tai muilla autenttisilla dokumenteilla. Luotettavuuden lisäksi ne edistävät myös lukijan mielenkiinnon ylläpitoa. (Hirsijärvi ym. 2009, 232–233)

7.2.1 Aineiston hankinta

Teoriaan perehtyminen auttoi muodostamaan ymmärryksen tutkittavasta aiheesta. Tämän jälkeen aloitettiin aineiston hankinta. Tässä opinnäytetyössä aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Teemahaastattelun avulla tutkija pyrkii vuorovaikutuksellisessa keskustelussa samaan selville tutkimuksen aihepiiriin liittyviä näkökulmia. Teemahaastatteluille on ominaista, että haastattelun aihepiirit eli teemarunko on määritelty etukäteen luovaa ideointia, aiempia tutkimuksia ja teoriaa hyödyntäen. Teemahaastatteluissa kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa ja järjestystä, vaan ne voivat vaihdella haastattelusta toiseen. (Eskola & Vastamäki 2015, 27–36). Tässä opinnäytetyössä suunniteltiin ensin käsiteltävät teemat, joista muodostui teemarunko (liite 1). Samaa runkoa käytettiin kaikissa haastatteluissa. Näiden teemojen tueksi listattiin apukysymyksiä. Osaa apukysymyksistä hyödynnettiin kaikissa haastatteluissa, joitain vain osassa haastatteluista.

Haastattelua pidetään joustavana tutkimusmenetelmänä, jossa tietoa voidaan kerätä tilanteen mukaan ja vastaajia myötäillen. Tarvittaessa haastateltavien vastauksia voidaan selventää ja syventää, esimerkiksi tarkentavilla lisäkysymyksillä tai pyytäen haastateltavaa perustelemaan mielipiteensä. Tämä on hyödyllistä erityisesti tilanteessa, jossa tutkimuksen tekijällä ei entuudestaan ole tarkkaa kokonaiskuvaa tutkittavasta aiheesta. (Hirsijärvi ym. 2009, 205.) Tässä opinnäytetyössä aineistonkeruuhaastattelut haluttiin pitää mahdollisimman keskustelunomaisina, minkä vuoksi kaikki haastattelut olivat keskenään hiukan erilaisia. Kaikki suunnitellut teemat käytiin kuitenkin läpi jokaisessa haastattelussa. Näin haastattelut ovat vertailtavissa keskenään.

Haastatteluihin osallistui yhdeksän nuorisopalvelujen työntekijää, eli haastateltavat edustavat yli 10 prosenttia nuorisopalvelujen henkilökunnasta. Otanta oli tutkimuksen kannalta sopiva. Haastateltavilta saadut vastaukset tarkastelivat nuorisotyötä monista näkökulmista, joten vastausten voidaan ajatella edustavan melko kattavasti koko nuorisopalvelujen henkilökunnan näkemysten kirjoa. Mietittäessä haastattelujen otannan laajuutta, puhutaan usein saturaation käsitteestä, eli aineiston kylläntymisestä. Laadullisessa

tutkimuksessa aineistoa tarvitaan vain sen verran kun on välttämätöntä. Saaränen- Kauppinen & Puustniekan (2006) mukaan voidaan ajatella tutkimusaineistoa olevan riittävästi silloin, kun haastatteluiden kautta ei enää saada uutta tietoa, vaan vastaukset alkavat toistamaan itseään. Aineiston kylläntyneisyys ei tietenkään sulje pois sitä mahdollisuutta, etteikö uusia näkökulmia vielä voisi jostain ilmaantua, mutta saturaatiopisteen saavuttaminen on hyvä tapa rajata tutkittavan aineiston määrää. Näin tehtiin myös tässä opinäytetyössä. Kun haastattelut eivät enää tuottaneet uusia näkökulmia, ja vastaukset toistivat itseään, voitiin todeta aineistoa olevan riittävästi tämän opinäytetyön tarpeisiin.

Haastateltavat oli valittu yhdessä työelämäohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Valituilla työntekijöillä uskottiin olevan parhaiten tutkimusta hyödyttävää tietoa ja näkemystä osallisuudesta osana nuorisotyötä. Mukana oli henkilöitä nuorisopalvelujen organisaation eri tasoilta, sekä esimiehiä että työntekijöitä.

Haastateltaviin otettiin yhteyttä puhelimitse. Heille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja aiheesta, ja kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Kaikki, joita pyydettiin mukaan, suostuivat. Jälkikäteen on pohdittu, olisiko tutkittavilta pitänyt pyytää myös kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Tätä ei kuitenkaan koettu ongelmaksi, sillä kyseessä oli täysi-ikäiset työntekijät, joiden työnantaja oli antanut luvan tutkimuksen tekemiselle.

Haastattelukysymyksiä ei lähetetty etukäteen haastateltaville. Tätä pohdittiin paljon etukäteen. Päätös perustui haluun saada tutkittavilta aidosti heidän omiin kokemuksiin perustuvia vastauksia. Ajatuksena oli, että etukäteen lähettyihin kysymyksiin olisi saatettu kysellä mielipiteitä työkavereilta, tai etsiä aiheesta lisätietoja. Kukaan haastateltavista ei myöskään haastatella sovittaessa pyytänyt saada kysymyksiä etukäteen itsellensä. Päätös osoittautui lopulta hyväksi. Vain muutaman haastattelun kohdalla tuntui siltä, että haastateltava olisi ehkä saattanut hyötyä etukäteen saaduista kysymyksistä. Muutama haastateltavista oli myös itse perehtynyt aiheeseen etukäteen, mikä kertoi kiinnostuksesta tutkittavaa aihetta kohtaan.

Osa haastatteluista tehtiin yksilöhaastatteluina, ja osa ryhmähaastatteluina. Alun perin oli suunniteltu, että kaikki haastattelut tehtäisiin yksilöhaastatteluina, sillä tutkimuksessa haluttiin suojata haastateltavien anonyymiyttä. Lisäksi haluttiin antaa jokaiselle tutkittavalle henkilölle mahdollisuus esittää omia näkemyksiään rauhassa, ilman toisten ryhmäläisten aiheuttamaa painetta. Yksilöhaastattelut osoittautuivat kuitenkin melko työllistäväksi tiedonkeruumenetelmäksi, joten aikataulullisista syistä osa haastatteluista päätettiin tehdä ryhmähaastatteluina. Ryhmämuotoinen haastattelu osoittautui lopulta oikein hyväksi tutkimusmenetelmäksi, jossa haastateltavat täydensivät toistensa vastauksia. Myös Hirsijärvi ym. (2009, 210) pitää ryhmähaastattelua tehokkaana tiedonkeruumenetelmänä, sillä ryhmähaastattelun aikana saadaan samaan aikaan tietoa usealta tutkittavalta. Ryhmämuotoinen haastattelu voi olla toimiva esimerkiksi silloin, jos voidaan ennakoida vastaajien arastelevan haastattelutilannetta. On tutkittu, että ihmiset

ovat haastattelutilanteissa vapautuneempia, jos paikalla on myös muita ihmisiä. Jos haastattelussa on kyse muistinvaraisista asioista, ryhmäläiset saattavat muistaa yhdessä enemmän asioita, mitä kukin olisi muistanut erikseen. Ryhmähaastattelua käytettäessä tulisi kuitenkin huomioida myös mahdolliset negatiiviset puolet. Ryhmäpaine saattaa aiheuttaa sen, etteivät haastateltavat ota puheeksi kielteisiä asioita, tai joku ryhmäläisistä saattaa lähteä johtamaan keskustelua.

Haastattelut toteutettiin kesän 2016 aikana. Ne tehtiin haastateltavien työajalla, heidän valitsemissaan paikoissa. Osa tehtiin haastateltavien työpaikoilla, osa esimerkiksi kahvilassa. Haastattelutilanteet sujuivat rauhallisesti, ja pienistä alkujännityksistä huolimatta luontevasti. Osa haastateltavista tunnettiin etukäteen, mikä vähensi jännittämistä. Toisaalta myöskään se, että haastateltavaa ei tunnettu etukäteen, ei haitannut haastattelun tekemistä.

Haastattelujen pituudet vaihtelivat 25–70 minuutin välillä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, mihin pyydettiin suullisesti lupa haastateltavilta. Tallennettua materiaalia kertyi lopulta yhteensä 5 tuntia 7 minuuttia.

7.2.2 Aineiston analyysi

Haastatteluiden jälkeen kaikki kerätty aineisto litteroitiin, eli tallennettu puhe kirjoitettiin tekstiksi. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti, jotta niitä oli mahdollista hyödyntää lainauksissa. Litteroinnin tarkkuutta on vaikea määrittää etukäteen, sillä ennen litterointia olisi tiedettävä, minkälaista analyysia ollaan tekemässä. (Hirsijärvi ym. 2009, 222). Litteroitua aineistoa saatiin yhteensä 146 sivua.

Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, millaisia vastauksia hän saa asetta miinsa tutkimusongelmiinsa ja –kysymyksiinsä (Hirsijärvi ym. 2009, 221). Tässä opinnäytetyössä analyysimenetelmäksi valittiin teemoittelu. Se on laadullisessa tutkimuksessa yleisesti käytetty menetelmä, jossa tutkimusaineistosta nostetaan esiin keskeisiä, toistuvia aihepiirejä eli teemoja. Teemoittelu on luonteva analyysitapa teemahaastattelua käytettäessä. Teemat muodostetaan aineistolähtöisesti, ja teemahaastattelun rungon muodostaneet teemat löytyvät yleensä kaikista haastatteluista. Aineistoon suhtaudutaan kuitenkin ennakkoluulottomasti, sillä joskus esiin nousee myös sellaisia teemoja, joita tutkija ei ole osannut ajatella etukäteen. (Saaranen-Kauppinen & Puustniekka 2006).

Teemoittelussa haastatteluissa saatua aineistoa pilkotaan ja järjestellään haastattelujen teemojen mukaisesti. Aineisto voidaan koota esimerkiksi teemakortistoon, jossa nimettyjen teemojen alle kootaan haastatteluista jokaiseen teemaan liittyvät kohdat. Tämä voi tapahtua joka tietokonetta hyödyntäen tai perinteisemmin leikkaamalla ja liimaamalla, kuten tässä työssä tehtiin. Tulkitseminen ja analysointi ovat kuitenkin keskeinen osa tutkimuksen tekemistä, jota ei voi sivuuttaa ainoastaan käyttämällä sitaatteja ja lisäämällä niiden väliin tutkijan löyhiä kommentteja, mitä laadullisissa tutkimuksissa näkee liian usein. (Saaranen-Kauppinen & Puustniekka 2006).

Kananen (2010,144–145) määrittelee tutkimuksen luotettavuuden perusteiksi myös aineiston riittävyden. Keskeistä on aineiston laatu, ei määrä. Tutkimuksen luotettavuutta lisää Kanasen mukaan myös tutkijan objektiivisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijan on tehtävä objektiivia valintoja, sekä tehdä tulkintoja ainoastaan aineiston perusteella. Tutkimustuloksiin ja tulkintoihin ei saa sekoittaa tutkijan omia mielipiteitä tai oletuksia. Kananen korostaa, että tutkimustulosten tulkinta on tehtävä läpinäkyväksi, jotta ulkopuolinen arvioitsija voi päätyä samaan tulkintaan. Laadullisen tutkimuksen pulmakohta on kuitenkin se, että samasta aineistosta on mahdollista tehdä monenlaisia tulkintoja. Keskeistä on, että tutkija päätyy tutkimuskäytönsymysten näkökulman mukaiseen tulkintaan.

Tässä opinnäytetyössä vastauksien teemat ja niistä löydetty alateemat ja oteltiin seuraavasti:

- Osallisuus nuorisopalveluiden toiminnan lähtökohtana
- Osallisuus nuoriso-ohjaajan työotteena
- Osallisuus nuoren kokemuksena
  - o Kokemus arjen osallisuudesta
  - o Kokemus vaikuttamisesta
  - o Osallisuus nuoren kehityksen tukijana
- Osallisuus alueellisessa kehittämisessä

Oikeanlainen lainauksien eli sitaattien käyttö täydentää tutkimuksen sisältöä. Kun tutkija kirjoittaa vastauksiaan auki, hän pyrkii selittämään lukijalle, mistä vastauksissa oikeastaan on kysymys. Tähän hän tarvitsee vuoropuhelua haastateltavien vastauksien, teorian sekä omien tulkintojensa välillä. (Hiltunen, n.d.) Lainauksien käyttö konkretisoi tutkimustuloksia lukijalle, toimien myös todisteena siitä, että tutkija on todella kerännyt analysoitavan aineiston. Sitaintien käytössä tulee olla kriittinen, ja käytetyn sitaintin tulee sopia ja olla juuri tarpeellinen juuri siinä kohdassa, mihin se laiteetaan. Tutkijan tulee myös huomioida se, ettei sitaintista voida tunnistaa vastaajaa. (Saaranen-Kauppinen & Puustniekka 2006.) Tässä opinnäytetyössä haastateltavien koodausmerkinnät poistettiin lopullisesta opinnäytetyöstä, jolloin vastauksia ei voi myöskään yhdistää keskenään.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nuorten osallisuus näkyy nuorisotilatyössä, ja kerätä tietoa siitä, kuinka nuorten alueellista osallisuutta voitaisiin kehittää osana nuorisopalveluiden toimintaa. Seuraavaksi esitellään aineistosta saadut tutkimustulokset. Saatuja tuloksia on vahvistettu lisäämällä mukaan suoria lainauksia haastatteluista. Vastaukset analysoitiin teemoittelemalla ne aineistolähtöisesti. Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan osallisuutta nuorisopalveluiden toiminnan lähtökohtana, nuoriso-ohjaajan työotteena, nuoren kokemuksena sekä alueellisen osallisuustoiminnan kehittämisen näkökulmista.

8.1 Osallisuus nuorisopalveluiden toiminnan lähtökohtana

No jotenkin tietysti se lähtökohta meillä on se että, että nuoret saa omat ajatuksensa, omat näkökulmansa ja tavallaan omat näkemyksensä kuuluviin, ja pystyy oleen vaikuttamassa omiin asioihin, ja muihinkin asioihin. Tavallaan niillä on täysmääräinen oikeus olla mukana, mukana siinä niinkun asioiden valmistelussa, suunnittelussa ja sitte toteuttamisessa.

Yllä oleva lainaus kertoo siitä, kuinka nuorten osallistuminen ja toimijuuden kehittäminen nähdään nuorisopalveluiden toiminnan lähtökohtana. Vastauksissa nousi esiin ajatus siitä, miten nuorisotyötä tehdään nuoria varten ja nuorten ehdoilla. Nuorisopalveluiden toiminta haluttiin tehdä nuorten näköiseksi, mikä vastausten mukaan onnistui parhaiten silloin, kun nuoret otettiin mukaan kaikkiin toiminnan vaiheisiin, aina suunnittelusta toteutukseen asti. Tällainen ihanne-ajatus nousi esiin kaikissa vastauksissa. Sen sijaan haastateltavat eivät vastauksissaan juurikaan kuvanneet niitä keinoja tai tapoja, joilla nuorten mielipiteitä tai toiveita olisi selvitetty. Haastateltavat kyllä kuvasivat sitä, miten nuoret voivat vaikuttaa esimerkiksi nuorisotilan arjen toimintaan, mutta laajempia nuorten kuulemisen menetelmiä tai toiminnan laadun arviointikeinoja vastauksissa ei nostettu esiin.

Haastateltavat kokivat nuorisopalveluiden roolin lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäjänä merkittäväksi osaksi nuorisopalveluiden toimintaa. Nuoriso-ohjaajat pääsevät työssään lähelle nuoria, ja ohjaajan rooli nähtiin eräänlaisena tulkkina toimimisena nuorten ja yhteiskunnan välillä. Haastateltavat toivoivat, että nuorisotyö nähtäisiin yhteiskunnallisesti arvokkaampana, ja että ohjaajien osaamista nuorten kanssa työskentelyssä osattaisiin hyödyntää nykyistä enemmän.

Et kumminkin me, me toimitaan niitte, meiän niinku työtä on olla niitten nuorten kanssa, me ollaan niinku kosketuksissa niitten nuorten kanssa. Ni tavallaan meillä on nii hyvä tsäänssi siinä olla, olla niinku se tiennäyttäjä myös muille, että miten niinku sitä tehdään, ja miten sitä tehdään. Et kyl mä näkisin että se on tärkeä.

Nuorisotyön roolia tarkasteltiin myös yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan näkökulmasta. Nuorisotyö nähtiin nuorten edun ja aseman puolestapuhujana. Nuorten asema yhteiskunnassa koettiin heikoksi, ja nuorisotyön toivottiin edistävän nuorten mahdollisuuksia. Haastateltavat kertoivat vastauksissaan monia hyviä esimerkkejä siitä, miten nuoriso-ohjaajat ovat toimineet nuorten edun puolustajina muun muassa alueellisissa toiminnoissa.

Mut siinä on se, että aikuisen rooli on merkittävä. Että sitte tarvitaan niit nuorten, nuorille niitä välimiehiä ja niitten puolestapuhujia, että sitte ne varmasti huomioidaan.

Haastateltavien mielestä tällaista yhteiskunnallista nuorten edun ajamista tulisi kuitenkin olla enemmän, jotta nuorten asemaa voitaisiin parantaa. Työskentelyn tulisi vastaajien mukaan näkyä jokaisen nuorisopalveluiden

työntekijän työotteessa, mikä ei vastaajien mielestä tällä hetkellä täysin toteutunut. Vastauksien perusteella toimintaa voitaisiin edistää muun muassa työntekijöitä kouluttamalla sekä lisäämällä yhteistyötä erilaisissa alueellisissa verkostoissa.

8.2 Osallisuus nuoriso-ohjaajan työotteena

Haastateltavien mukaan osallisuus nähtiin ennen kaikkea nuoriso-ohjaajan työotteena. Nuorisopalvelujen toiminnan lähtökohtana osallisuus toteutuu parhaiten arjen toiminnan kautta. Tässä tutkimuksessa haluttiin keskittyä erityisesti siihen, miten osallisuus toteutuu nuorisotilatyössä. Aihetta olisi ollut mielenkiintoista tarkastella myös koko nuorisopalvelujen toiminnan kautta, mutta tällä kertaa päädyttiin tällaiseen rajaukseen.

Moni haastatelluista kuvaili nuoriso-ohjaajan roolin olevan toiminnan mahdollistamista nuorille. Toiminnan ei pitäisi lähteä ohjaajasta ja hänen kiinnostuksestaan, vaan nuorten ajatuksista, tarpeista ja ideoista. Haastateltavien kuvauksissa jo sen, mitä nuorisotilalla puhutaan kahvitelun lomassa, tulisi olla nuorista itsestään lähtöisin. Vastauksissa toistui moneen kertaan ajatus siitä, ettei osallisuus ole suuria tekoja, vaan lähtee liikkeelle pienistä asioista. Seuraavat esimerkit kuvaavat hyvin, miten osallisuus voi näkyä nuoriso-ohjaajan työotteessa.

Jos mä ajattelen sen konkreettisesti, et mä oon täällä nuorisokeskuksella töissä. Ja sit mä annan tavallaan mahdollisuudet nuorille tehdä mitä ne haluaa. Mä olen siinä mukana, mutta he tekee sen itse. He voi kysyä multa, ja mä vastaan, mutta senkin yritän tavallaan sillai, että ”No, mitä sä oot mieltä?” Jos he vaikka nyt haluaa järjestää jonkun tapahtuman, niin sit ne kysyy, et pitääkö meidän vaikka ilmottaa poliisille. ”Mitä sä olisit mieltä siitä? Voiko sen tiedon löytää jostain?” Niinkun esimerkkinä täältä näin. Ja mä oon niinkun tavallaan, luon mahdollisuuden nuorille tehdä itse.

Meillähän periaatteessa koko ilta on sitä osallisuutta. Että paras työpäivähän on sellanen, että mä olen, vähän niinkun mä oisin se nuorten joukossa oleva tyyppi. Ja se kaikki toiminta ja tekeminen tulee siitä, että mulle sanotaan ”Hei me aateltiin pelata, tuutko mukaan?” Tai ”Tänään me halutaan tehdä ruokaa täällä. - - Se on tosi hyvä päivä ollu kun on aktiivinen ilta, ja mä en oo tavallaan tehnyt mitää ainakaan käynnistääkseeni. Et mukana ollaan mut sillai, et jos kaikki toiminta ja tekeminen lähtee nuorista. Ja meillä on siinä mielessä kyllä ihania nuoria, että nää, aika usein on semmonen päivä.

Haastateltavat näkivät nuoriso-ohjaajan roolin myös kannustajana. Nuorten toiminnassa tärkeämpää on itse toiminta kuin varsinainen lopputulos. Nuoriso-ohjaajan tuki ja kannustus koettiin tärkeäksi, myös silloin, kun lopputulos ei ole sitä mihin välttämättä pyrittiin. Nuorisotila nähtiin oppimisympäristönä, jossa voi kasvaa ja kehittyä turvallisessa ilmapiirissä, jossa aikuisen tuki on helposti saatavilla.

Semmoset jotenkin on aina palkitsevia, et miten tavallaan ku nuoret on tehnyt jotain, nii sit ne pyytää siihen aikuista. ”Tuu kattoon mitä mä tein”. Et sillain jotenkin, että se et ne on ite hokannut sen että me tehtiin itse, osattiin tehdä tää itse, hoidettiin nää jutut, tuu kattoon. Ja ite vaan niinku voi olla ylpee siitä et miten hienosti ne on hoitanut, ja he itse voi olla ihan tosi ylpeitä siitä. Ja se että jotenkin ehkä oon sit kumminkin niitten elämässä semmonen henkilö, joka ehkä niinku näyttäytyy myös sillain, että ihmisenä niitten elämässä tiedän, et mitä se vaati että ne on päätyntä tilanteeseen. Kun ne on tehnyt jonki isomman projektin vaikka, tai ihan jonkun ihan pienenkin jutun, ei sen tarvii olla isookaan.

Haastatteluissa työntekijöiltä kysyttiin myös sitä, millaisena he kokivat osallisuustoiminnan toteuttamisen. Asiaa pyydettiin tarkastelemaan sekä omalta kohdalta, mutta myös kokemuksena muiden työyhteisön jäsenten toiminnasta. Näin näkemyksiä saatiin kerättyä hieman laajemmalla kannalla kuin pelkästään haastatteluihin osallistuneiden työntekijöiden taholta. Vastaukset jakaantuivat, mikä oli odotettavissakin. Osallisuus herätti paljon tunteita sekä puolesta että vastaan. Osa piti osallistavaa työtettä hyvin luonnollisena työskentelytapana, jotkut puolestaan kertoivat sen vaativan työntekijöiltä melko paljon erillistä panostamista. Seuraavat kolme lainausta kuvaavat erilaisia osallisuuteen liittyviä näkemyksiä.

No mulle tulee itelle se niin luonnostaan, että en mä osaa oikeestaan ees eritellä semmosta. Et mun pitäs miettiä, että tota hetkinen, teenkö nyt osallistavaa työtä? Onko tässä huomioitu osallisuus? Mikä on kyllä meillä nuorisopalveluilla yks niinku tärkein tehtäväkenttä, voisko sanoo näin.

Ja et tuntuu et joillekki se on jo ihan kirosana koko osallisuus, että ettei niinku... Vihaa sitä sanaa. Mutta että, ohan se niinku olemassa oleva niinku semmonen asia mikä on niinku ollut aina, ja sit on niinku mut ehkä nyt vaan saanut niinku jotenki nimen ja semmonen.

Mutta tiedän kyllä, sen osa kokee rasitteena. Että sitä aika paljon toivotetaan, siis koko vähän yhteiskunta, joka kanavalta tulee. Et pitäs olla sitä ja osallistavaa ja muuten. Päiväkodista lähtien. Mikä ei oo ollenkaan huonoo, mutta ehkä siihen on tehty vähän semmonen, lyöty semmonen leima, et se ois jotenkin haastavaa. Ja semmosta niinku vaikeeta.

Vastuksissa nousi esiin myös se, että osallisuuden toteuttaminen vaatii työntekijöiltä panostamista. Työntekijältä vaaditaan omaa innostusta ja kärsivällisyyttä, jotta he voivat omalla esimerkillään saada myös nuoret innostumaan osallisuus- ja vaikuttamistoiminnasta. Alla olevat lainaukset kertovat kaksi hyvin erilaista esimerkkiä siitä, millaista työntekijöiden osallisuustoimintaan suhtautuminen voi olla.

Et mut sit kun se vaatii vähän sitä vaivannäköö ja pitkäjänteisyyttä. Et vaikkei se heti meniskään ihan putkeen, et ekalla kerralla ne (nuoret) ei ehkä jaksaa siitä innostua, ni sit sitä pitää vaan jaksaa. Mut sit monella työntekijällä se on sit jäänyt sit siihen, et noni tää oli ihan paska juttu suoraan sanottuna. Et jatketaan eteenpäin, että ei tehäkkään näin enää.

Mä luulen, että kaikki valmiudet varmaan on. Eri asia, että tunnustatko sä ja tunnustatko sä, että sulla on niitä. - - Must tuntuu, et kellä on sitä enemmän, sit nii sellasta ja niinku ajatusmaailma siihen suuntaan, nii sitte ehkä hakeutuukin niihin juttuihin enemmän mukaan. Mut kyllä mä nyt tiedän sen, että semmoset työntekijät jotka on ollut, että no ei vois vähempää kiinnostaa, ja niinku ei oo mun juttu. Ja sit on ollu mukana esim jossai lasten parlamentin niinku alue tämmösessä, kokoontumisessa, nii sit niinku on ollutki siitä sen jälkee ihan liekeissä ja et se oli hauskaa ja et se oli hyvä juttu. Ja ai ne tekee tämmöstä. Että, lähtee myös työntekijästä itestää niinku se että, että uskaltaa ees käydä vähän ees kurkkimassa ja härkimässä että mitä niinku, mitä siellä tehdää. Mut et kyllä se niinku siitä omasta motivaatiosta myös kyllä varmasti paljon lähtee.

Haastateltavat ottivat vastauksissaan myös kantaa siihen, miten nuorisopalveluiden lähtökohtana osallisuuden edistämisen tulisi näkyä kaikissa nuorisopalveluiden toiminnoissa ja jokaisen työntekijän työtöteessä. Vastauksien perusteella osallisuus toteutuu tällä hetkellä hyvin vaihtelevasti, ja on hyvin pitkälti riippuvainen jokaisen työntekijän omasta mielenkiinnosta osallisuutta kohtaan. Vaikka nuoriso-ohjaa tekeekin työtä omalla persoonallaan, koettiin tärkeäksi, että kaikki toimivat yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Haastateltavien mukaan tämä vaatii yhteisten toimintamallien selkiyttämistä ja organisaation vahvaa tukea.

8.3 Osallisuus nuoren kokemuksena

Nuorisopalvelujen asiakkaana nuorella on keskeinen merkitys puhuttaessa osallisuuden toteutumisesta nuorisopalveluissa. Vaikka tutkimuksen aiheena olivat työntekijöiden kokemukset nuorten osallisuudesta, ei tutkimuksessa voida sivuuttaa nuorten kokemuksia. Työntekijät käsittelivät vastauksissaan nuorten kokemuksia omista näkökulmistaan käsin. Aihetta tarkasteltiin monelta eri kannalta. Tulosten selkiyttämiseksi vastaukset ryhmiteltiin arjen osallisuuden kokemuksiin, vaikuttamiskokemuksiin sekä nuoren kehitystä tukevaan osallisuustoimintaan, jotka esitellään seuraavissa alaluvuissa.

8.3.1 Arjen osallisuuden kokemuksena

Arjen osallisuuden kokemuksilla tarkoitetaan tässä sellaisia osallisuuden kokemuksia, joita nuori voi saada osallistuessaan nuorisotilan jokapäiväiseen toimintaan. Osallisuuden tunteen lähtökohtana on se, että nuori tuntee olevansa tervetullut mukaan nuorisotilan toimintaan, ja kokee tilan itselensä mieleiseksi ympäristöksi. Alla oleva kuvaus on hyvä esimerkki siitä, millaisia asioita arjen osallisuuden kokemukseen liittyy.

Yksinkertasimmillaan mun mielestä se osallisuus niinkun arjessa pitäis määritellä niin että se nuori, tai kenen osallisuudesta tai osattomuudesta sitten nyt puhutaankaan, ni et hän kokee itte et hän on niinku osa yhteisöä. Ja pystyy vaikuttamaan itteään kiinnostaviin ja koskeviin asioihin. – Ja ettei liikaa painotettas sitä vaikuttamisen merkitystä, vaan sitä niinkun, että voi olla mukana toiminnassa ja on tervetullut mukaan toimintaan. Ja sillo puhutaan tämmösestä arjen osallisuudesta. Että tehdään se kynnys niin matalaks, että nuoret haluu tulla meidän toimintaan mukaan, et ne kokee että ne on osa jotain niinku yhteisöä. Että ne on tavallaan muokkaamassa sitä toimintaa, missä ne on mukana.

Haastateltavat kuvasivat monin eri tavoin sitä, millaisia asioita arjen osallisuuden kokemukseen nuorisotiloilla liittyy. Asioita voidaan tarkastella myös hyvin pienten asioiden kannalta, aina projektin ei tarvitse olla suuri, jotta voidaan puhua nuorten osallisuudesta.

No pyritään siihen että niinku tavallaan ihan perusjutuista, siis sillä tavalla että tehtäs yhdessä ja nuoret tekisi ite mahdollisimman paljon. Että tavallaan, se että tuntuu että tiskikoneen täyttö esimerkiks, tai että viet ne omat astiat sinne koneeseen, on niinku jo iso askel monella siihen. Koska sä et tee sitä himassa. Sun ei tarvii tehdä.

Nuorisotiloilla nuoret voivat haastateltavien mukaan vaikuttaa hyvin paljon siihen, mitä taloilla tehdään. Toiminnan sisältöjen tulisi olla nuorista itsestään lähtöisin. Osallisuus voi näkyä esimerkiks siinä, että nuoret suunnittelevat itse mitä haluaisivat kokkailla tai pelata, tai suunnittelevat tilalle esimerkiksi jonkin tapahtuman, jonka myös toteuttavat.

Vastauksissaan osa haastateltavista uskalsi kuitenkin myös kyseenalaistaa sen, toteutuuko nuorten osallisuus todellisuudessa kaikilla nuorisotiloilla. Yhtenä esimerkkinä nousi esiin ajatus siitä, että osittain kyse on myös näennäisestä osallisuudesta.

Se että annetaan muka mahdollisuus, mutta sitä ei kuitenkaan anneta. Et no, mitä korttipakkoja hankitaan. Ihan oikeesti. Ni onhan se aika surullista. No mitä niitä nyt on, uuno ja normikortit ja skippo. Et tunnetpa olevasi osallinen siihen.

Haastateltavat pohtivat myös sitä, että joskus osallisuuden toteutumisen esteenä saattaa olla työntekijöiden pelko siitä, että antamalla nuorille tilaa

päättää ja osallistua, työntekijä menettää jollain tapaa omaa ammatillisuuttaan tai auktoriteettiaan. Asioita saatetaan myös tehdä liikaa nuorten puolesta. Nuorten osallisuuden toteutuminen vaatii työntekijöiltä rohkeutta ja sitoutuneisuutta tukemaan nuorten oman toimijuuden kehittymistä.

8.3.2 Kokemus vaikuttamisesta

Haastatteluissa työntekijöiltä kysyttiin, miten nuorten vaikutusmahdollisuudet näkyvät nuorisotiloilla. Vastausten perusteella työntekijät kokivat, että nuoret voivat vaikuttaa nuorisotilalla tapahtuviin asioihin melko paljon. Sen sijaan yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei tiloilla juurikaan näkynyt.

Ei se nyt hirmu selkeesti nuorisotilalla näy että... Kyllä se on sillein, kun illalla tullaan nuorisotilaan, nii se on nimenomaan se vastakohta sille päivän toiminnalle ja koululle ja tämmösille. Että sinne tullaan just nimenomaan hengaamaan, ja tota mahdollisesti sitten puhumaan muista, henkilökohtaisista ongelmista ja muista. Ei siellä juuri tollasesta vaikuttamisesta puhuta.

Sanotaan näin, että ainakin meiän talolla käyvät nuoret niin valitettavasti ei kaikki oo saanu niitä parhaimpia kortteja silloin lapsuudessa ja kotona ja näin. Osalla on ehkä vähän semmonen eipä siinä kuitenkaan, vaikka joku kuuntelis mua, ei se aiheuta mitään toimenpiteitä, tai hän ei voi saada aikaan mitään. Semmonen ehkä täällä ainakin sellanen luovuttamisen fiilis, että eipä minua kuitenkaan kukaan kuuntele. Vaikkei se olisakaan niin.

Osa haastateltavista myös pohti sitä, miksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen koettiin nuorisotyössä vieraana ja kaukaisena asiana. Haastateltavat kertoivat esimerkkejä sellaisista tapauksista, joissa oli viritelty yhteistyötä nuorten ja päättäjien kesken. Heidän kokemustensa perusteella yhteistyön toteutuminen vaatii huolellista pohjatyötä ja vaivannäköä, mutta uskoivat sen kuitenkin olevan parhaimmillaan hyvä ja opettavainen kokemus. Oheisessa lainauksessa on erään työntekijän pohdinta aiheesta.

Ei se välttämättä oo helppoo. Tavallaan et, et se vaatii myös semmosta pohjatyötä tai jotenki se että pystyttäs sanottaa ne asiat nii että nuoret ymmärtää ne. - - Et jotenki semmonen, ei se viä tärkeyttä siltä päätöksenteolta, että puhutaan jollain jargonilla. Se on yhtä, ne asiat toimii ihan samalla tavalla joka tapauksessa. Jotenkin ehkä niinkun tuoda sitä lähemmäs sitä ihmistä. Ja nuorta. Ja semmonen niinku, ottamalla mukaan oikeesti niihin semmosiin vaiheisiin missä on mahdollista. Että siitä ei, nähtäis vaivaa että, että aikuinen päättää jo valmiiksi. Että nää nyt on oikeestaa sellasia asioita että ei näihi voi vaikuttaa. Onko oikeesti nii? Ja se että kysytään. Mä en tiä kuinka paljon sitä tehää? Että kysytään vaa? Mut se ei maksa paljo vaivaa.

Haastateltavilta kysyttiin myös sitä, miten tietoisia nuoret ovat omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Moni vastaajista oli sitä mieltä, etteivät nuorisotiloilla käyvät nuoret juurikaan ole tietoisia erilaisista mahdollisuuksista. Työntekijät kokivat, että osa tamperelaisista nuorista on varmasti kiinnostuneita vaikuttamisesta, mutta he eivät työssään kohtaa näitä nuoria. Yleisellä tasolla vaikuttamismahdollisuuksien tiedostamisen ajateltiin olevan kahtiajakoista, kuten seuraavassa esimerkissä kuvataan.

Mut ehkä mä luulen, että se on vähän semmosta niinku kahtiajakosta. Et osa on niinku, niillä on se niinku jotenkin jo se sisäinen semmonen palo ja motivaatio. Niin ne näkeekin niitä vaikutusmahollisuuksia. Ja ne myös hakeutuu niihin tilanteisiin joissa ne voi vaikuttaa. Ja sitte on taas niitä jotka ei niinku syystä tai toisesta ei ees nää sitä että on mahdollisuuksia vaikuttaa. Ees omaan itseensä esimerkiks. Joko se elämä on siit niin niinku jotenkin ohjailtua jotain kautta, tai sitte ei myöskään ymmärretä, että itsellä tsäänsi vaikuttaa niihin asioihin.

Osa haastateltavista kertoi, etteivät he itsekään tiedä, millaisia eri vaikutusmahdollisuuksia nuorilla Tampereella on. Nuorisopalveluiden omat vaikuttamiskanavat, Tampereen Lasten Parlamentti sekä Nuorisovaltuusto tiedettiin, mutta kaikilla haastateltavilla ei ollut selkeää käsitystä siitä, miten ne toimivat. Osa mainitsi esimerkiksi koulujen oppilaskunnat vaikuttamiskanavina, mutta muita ei juurikaan mainittu.

Nuorisotiloilla tapahtuvan vaikuttamisen muotona haastateltavat nimesivät talotoimikunnat. Osalla Tampereen nuorisotiloista toimii talotoimikuntia, mutta ei kaikilla. Toimintaa ollaan kuitenkin kehittämässä. Haastateltavat kertoivat paljon talotoimikuntiin liittyviä kokemuksiaan. Valtaosa kannatti talotoimikuntatoiminnan kehittämistä, mutta osalla oli myös vastakkaisia näkemyksiä.

Nää on vähän vastaankin sitä talotoimikunta-ajatusta, koska se rajaa tietyllä tavalla. Jos meillä on talotoimikunta, jossa on seitsemän nuorta, ja ne seitsemän nuorta tekee ja järjestää. Kun mä näkisin sen taas niin, että kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus. Et mä haluan tulla tähän discoon töihin, ja mä oisin tullut mutta kun mä en pääse, mullon treenit. Et voi tehdä töitä silloin tai osallistua silloin kun itselle sopii. Riippumatta siitä, pääseekö joka kerta. Tavallaan, ja sillä on yhtäläinen mahdollisuus, joku tykkää yhestä hommasta ja joku toinen toisesta, ja sit voi osallistua siihen mikä on itselle mukavin.

Osallistavista työskentelymenetelmistä haastateltavat nimesivät osallistavan budjetoinnin, josta monella haastateltavalla oli hyviä kokemuksia. Osallistavassa budjetoinnissa nuoret voivat vaikuttaa siihen, mihin nuorisotilan toimintaraha käytetään. Nuoret voivat tehdä ehdotuksia esimerkiksi uusista hankinnoista ja retkikohteista. Samalla nuorten kanssa voidaan

myös ideoida sitä, miten toimintarahaa voitaisiin lisätä. Järjestääkö esimerkiksi diskoja, tai millaiset hinnat tilan kioskissa on.

Haastateltavat kokivat, että nuorisotila voi toimia kasvatuksellisenä ympäristönä myös vaikuttamiseen ja demokratian toteutumisen harjoitteluun liittyvissä ympäristöissä. Myös tämä vaatii työntekijältä omaa mielenkiintoa aiheeseen. Haastateltavat toivat kuitenkin esiin sitä, ettei vaikuttamisessa tarvitse olla kyse puoluepolittikasta tai vaikeista yhteiskunnallisista kysymyksistä, kuten monet ajattelevat. Yhteisten asioiden hoitoa ja omien mielihiteiden ilmaisua voidaan opetella nuorisotilalla muun toiminnan ja tekemisen lomassa. Nuorisotyöntekijän ja nuoren välinen hyvä ja luottamuksellinen suhde voi toimia hyvänä demokratiakasvatuksen välineenä, jos niin halutaan.

8.3.3 Osallisuus nuoren kehityksen tukijana

Haastateltavat tarkastelivat osallisuuden kokemusta myös nuoren kehityksen näkökulmasta. Osallisuuden tunteen ajateltiin olevan merkittävä yksilön hyvinvointia edistävä ja lisäävä tekijä. Alla olevassa haastattelukatkelmassa työntekijä kuvaa sitä, miten nuorisotilatyön keinoin voidaan edistää nuoren hyvinvointia monella elämänalueella.

Joo ja sitten se on kumminkin subjektiivinen kokemus ehkä myöskin. - - Ehkä mä niinku koen sen semmosena niinkun tunteena olla osa jotakin. Ja sitä kautta sit tietysti vaikuttaa. Et on se sitten niinku itse omaan elämään tai sitte niinku ihan sit siitä eteenpäin. Että et sit vaikka omaan kotiin ja vaikka nuorisotilaan ja kouluun ja sitte siihe ympäristöön. Mut että, josain kohtaa mä oon ajatellut sen hirveen isona asiana, tai että semmosena hirveen yhteiskunnallisena, isona, politikointina. Mut jotenki niinku nyt on niinku vahvistunut enemmän se käsitys, niinku semmosesta, että se voi olla hyvinkin semmosta pientä, ja kumminkin olla merkityksellistä.

Haastatteluissa työntekijät kuvasivat nuorisotilojen nuorten olevan usein sellaisia nuoria, jotka tarvitsevat paljon tukea. Nuorten kotiolot eivät välttämättä aina ole kovin hyvät, esimerkiksi perheiden sosioekonominen tausta saattaa olla heikko. Tilojen nuorilla on usein vaikeuksia koulussa, ja osalla saattaa olla taustalla myös rikoksia. Nuoret tarvitsevat paljon tukea ja onnistumisen kokemuksia löytääkseen paikkansa yhteiskunnassa. Nuorisotyö ja nuorisotilat luotettavat aikuiset voivat olla osaltaan toteuttamassa tätä tehtävää.

Mun mielestä juurikin meidän pitäis tunnistaa, että se niitten nuorten vahvuus voikin olla, siellä oikeesti siinä sen talon arjessa, ja sen alueellisen osallisuuden arjessa. Et löytää ja kaivaa niitä niitten vahvuuksia.

Vaan että se on oikeesti monelle on tärkeätä, jo niinku iso askel on ehkä sitä vaikuttamista mitä niinku tällä hetkellä ainakin monella on se, se niinku omaan elämään tarttuminen ja se

et aikuinen kuulee. Et sekin on jo niinku tavallaan et tuntuu et monella on ehkä semmonen niinku pykälä mikä, mikä niinku omassa työssä on se et se aikuisen kaipuu on tosi isoo, ja sitä sitä kautta että et siinä on se joku joka kuuntelee ja sit ehkä vähän niinku ohjastelee sit johonki suuntaan

Aikuisen tuki ja luottamus ovat nuorisotilatyössä merkittäviä tekijöitä, joiden avulla voidaan edistää nuorten osallisuuden tunnetta ja toimijuuden syntymistä. Aina nuorisotilan tuki ei kuitenkaan yksin ole riittävää, vaan tueksi tarvitaan laajempaa, alueellista yhteistyötä ja verkostotyötä.

8.4 Osallisuus alueellisessa kehittämisessä

No se pitäs ensinnäkin lähtee siitä liikkeelle, että ei nähtäs sitä alueellista osallisuutta pelkkänä talo-osallisuutena. Että nähtäs se alue alueena, missä on verkostoja. Ja nähdään se laajempana kysymyksenä, kun pelkäästään ne oman talon nuoret.

Yllä oleva lainaus kiteyttää hyvin alueellisen osallisuuden kehittämisen lähtökohdan. Tällä hetkellä monella nuorisotilalla osallisuustoiminta keskittyy nuorisotilan omaan toimintaan. Osa haastateltavista koki, että tässäkin osalla tiloista olisi vielä parannettavaa.

Niinku sanoin ni aika paljon se kehittäminen, se niinku keskittyy tällä hetkellä se osallisuus siihen niinku nuorisokeskusten seinien sisäpuolelle. Et eihän niinku nuorisokeskuksilla juurikaan mitään niin alueella tapahtuvia juttuja tai. Tai niinku koulu tai ylipäätään et se on niinku vaan sitä toimintaa mitä siellä tehdään ja nuoret saa siihen vaikuttaa. Ni ehkä siitä voisko sit olla mahdollista että niitä nuoria saisi aktivoitua siihen niinku miettimään vähän laajemmin, laajemmin sitä omaa asuinalueitaan ja että olis mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin.

Haastateltavat kuitenkin visioivat osallisuustoiminnan tulevaisuutta. Nuorisotilojen toimintaa ja osallistavaa työtä haluttaisiin viedä jatkossa yhä enemmän myös tilojen ulkopuolelle. Nuorisotilojen toiminnan tulisi näkyä myös muille kuin tiloilla käyville nuorille. Haastateltavien mukaan tämä vaatii työntekijöiltä kuitenkin rohkeutta, mutta sen uskottiin olevan vaivan arvoista.

Haastateltavien vastauksissa nousi esiin erilaisia tahoja, joiden kanssa nuorisotilat tekevät yhteistyötä. Koulu nostettiin tärkeimmäksi yhteistyötahoksi, mutta sen lisäksi mainittiin myös vanhempainyhdistykset, seurakunnat, järjestöt ja kauppakeskukset. Yhteistyö oli hyvin erilaista eri alueilla. Haastateltavien mielestä erilaisia yhteistyömuotoja tulisi kehittää entisestään, jotta toiminta voisi tavoittaa uudenlaisia ryhmiä ja uusia nuoria.

Yhtenä ongelmakohtana yhteistyömuotojen kehittämiseksi vastauksissa nousi resurssipula. Yhteistyön tekeminen eri toimijoiden kanssa on osaltaan pois nuorisotilatyöhön käytössä olevasta työajasta.

Et meiltä on vähennetty talotyöntekijöitä, jolloin se tarkoittaa automaattisesti sitä että, et me ei pystytä esim koulujen oppilaskuntien kanssa ja niinkun tekeen niin hyvin sitä mitä, miten ehkä meiltä toivottaisi. Ja tavallaan mihin me kuitenkin pystyttäis sit satsaan, jos olis niinku resurssia tarpeeks. - - Että tällä hetkellä tehdään tavallaan se mitä pystytään tekemään. Niinkun, mut pystyttäis tekeen enemmänkin. Että kaikkennäköstä niinku. Semmosta yhteistyötä joka mahdollistais sitte taas osallisuutta.

Haastateltavat kuitenkin pohtivat myös sitä, voisiko nuorisotyön tekemiseen löytää myös uudenlaisia yhteistyömalleja. Niitä kehittämällä yhteistyön tekeminen ei välttämättä vähentäisi resursseja, vaan voisi tuoda uudenlaisia menetelmiä työn tekemisen. Uusien toimintatapojen kehittäminen vaatii kuitenkin uskallusta ja yhteistä tahtoa tehdä asioita uusilla tavoilla.

Niin et yks täysin hyödyntämätön voimavara meillä on vanhemmat. Et joka alueelta löytyy esim aikuisia, jotka varmasti haluaa olla mukana ja tekemässä ja tukemassa niinkun sitä nuorisotyötä. Jollain tavalla. Et niinkun vapaaehtosia sieltä alueelta. Mutta se että jos sä niinkun olet siellä niitten nuorten kanssa siellä seinien sisällä, sen 17 – 21 iltaisin, niin ihan varmasti sä et kohtaa niitä vanhempia. Ja se että kun sinne on nuorekin niin korkeen kynnyksen takana tulla, niin saatikka sitten niitten aikuisten. Ne nyt ei ainakaan koe niinkun sitä paikkaa omakseen. Tai sen koko muun, niinkun yhteisön ja just sen asuinalueen et niinkun. Ja jos aattelee että lähtee niinku, miten lähtee pienin askelin sitä jollain tavalla, niinkun helpottaan, ni jos ehkä helpoin ois lähtee sieltä talolta. Avata se talo jollain tavalla niille, sille asuinalueelle.

Alueellista kehittämistä tarkasteltiin myös nykyisten toimintamuotojen kehittämisen kautta. Yhtenä esimerkkinä esiin nousi nykyisten nuorten alueellisten palvelujen tarjonnan laajentaminen. Nuorille suunnattuja palveluita tulisi tuottaa mahdollisimman lähellä nuoria, jotta nuoret voivat tuntea ne omikseen, mutta myös saavuttaa ne.

Että ei se paljon auta, että se ilmanen toiminta on tuolla keskustassa. - - Koska esimerkiks meillä on oikeesti semmosia kävijöitä, jotka eivät saa sitä bussirahaa. Et jos me lähetään johonkin nii me maksetaan se bussi. Että he pääsee mukaan. Ja sitten ei nää muutenkaan, vaikka ois mitä, et se on tavallaan se kynnyskin lähtee keskustaan. Ja just se kun siä menee joka tapauksessa sitä rahaa. Niin se voi oikeesti olla se syy, miksi ei lähdetä jonnekkin. Et mää esimerkiks meiän koko nuorisopalvelujen kentälle kannatan enemmän sellasia alueellisia tapahtumia, tekemistä. - - Vaikka ois mikä esiintyjä Tampere-talossa, nii ei ne lähe sinne. Et pitäs olla jotain täälläki.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nuorten osallisuus toteutuu Tampereen nuorisopalveluiden nuorisotiloilla, ja miten työntekijät suhtautuvat nuorten osallisuuteen osana nuorisotyötä. Lisäksi haluttiin saada ideoita siihen, miten alueellista osallisuutta voitaisiin nuorisotyössä kehittää. Tässä luvussa perehdytään tutkimuksessa saatuihin tutkimustuloksiin, ja verrataan niitä aiemmin esitettyihin teoreettisiin viitekehyksiin.

Haastatteluiden perusteella osallisuus on monitulkintainen ja – ulotteinen käsite. Jokaisella haastateltavalla oli oma käsityksensä siitä, mitä osallisuus juuri hänen mielestään tarkoittaa. Tätä osattiin arvella jo etukäteen, minkä vuoksi jokainen haastattelu aloitettiin kysymällä, miten haastateltava itse määritteli osallisuuden käsitettä. Kun saatiin käsitys haastateltavan omasta määritelmästä, oli helpompaa tarkastella ja tulkita haastateltavan muita vastauksia. Osallisuus on subjektiivinen tunne joukkoon kuulumisesta ja mukana olemisesta. Sen lähtökohtina ovat omaehtoisuus ja – kohtaisuus. Parhaimmillaan osallisuus on omakohtaisesta sitoutumisesta kumpuavaa omaehtoista toimintaa, jonka avulla yksilö kokee voivansa vaikuttaa oman elämänsä valintoihin, ja ottaa vastuun seurauksista. (Särkelä-Kukko, 36).

Haastateltavien kertoman pohjalta voidaan arvioida, että osallisuuden toteutumisessa on nuorisotilojen kesken suurta vaihtelua. Osallisuustoiminnan toteutuminen on usein kiinni nuorisotilojen työntekijöiden omasta innostuneisuudesta, kiinnostuksesta sekä tietoisuudesta. Opinnäytetyössä kuvataan Kiilakosken Kanuuna-verkoston kehittämishankkeiden perusteella luomaa alueellisen nuorisotilatyön kehittämismallia. Hankkeeseen osallistuneiden työntekijöiden mielestä alueellinen työ on pääsääntöisesti vaiheissa kaksi tai kolme (Kiilakoski 2011, 234). Tilanteen voisi arvioida olevan Tampereella samansuuntainen.

Nuoriso-ohjaajan rooli nähtiin nuoren edun valvojana, tukijana ja kannustajana. Nuorisotilatyön ajateltiin palvelevan erityisesti niitä nuoria, jotka tarvitsevat välittävän aikuisen huomiota. Monien nuorten perhetausta, koulunkäynnin vaikeudet tai sosiaaliset pulmat ovat leimanneet heidät syrjäytymisuhan alla oleviksi. Kurki (2007, 220–221) näkee nuorisotyön tehtäväksi ennen kaikkea juuri näiden nuorten tukemisen. Nuorisotila voi olla paikka, jossa alueellista palveluverkostoa kehittämällä ja koordinoimalla voidaan tarjota näille nuorille mahdollisuuksia tavata vertaisiaan, mutta myös luoda verkostoja, saada tietoa ja tukea sekä löytää paikka toteuttaa omaa kulttuurista luovuuttaan. Näillä keinoin voidaan Kurjen mukaan mahdollistaa nuorten identiteetin tukeminen, täyden minuuden kokeminen ja tasavertaisuuden kokeminen.

Haastatteluissa nousi esiin myös se, miten osallisuuden toteutuminen kohtaa myös erilaisia esteitä. Merkittävimmiksi esteiksi työntekijät kokivat, ettei kaikilla työntekijöillä ole riittävästi tietoa osallisuudesta ja sen toteuttamismahdollisuuksista. Koulutuksen tarve nostettiin esiin kaikissa haastatteluissa. Toisena esteenä mainittiin monissa haastatteluissa se, etteivät kaikki työntekijät koe osallisuuden toteuttamista työssään merkittäväksi asiaksi, vaan osallistavaa työtä saatetaan vähätellä tai sen suhteen ollaan

välinpitämättömiä. Tämä on kuitenkin ristiriidassa siihen ajatukseen, että osallisuus on nuorisopalvelujen toiminnan lähtökohta. Toiminnan lähtökohdista osallisuuden tulisi näkyä selkeämmin jokaisen työntekijän työotteessa.

Taloudellisesti huonoina aikoina nuorilla ei juuri ole varaa harrastuksiin. Kiilakosken (2011, 223) nuorisotyössä on raportoitu yhä enemmän köyhyyttä ja taloudellista eriarvoisuutta. Tällainen taloudellinen eriarvoisuus vaikuttaa myös nuorten vertaissuhteisiin, siihen kenen kanssa nuori ystävyytyy. Nuorisotilojen tarjoamilla ilmaisilla palveluilla ja maksuttomilla harrastuksilla on erityisen suuri merkitys niille, joiden varat eivät riitä yhteiskunnassa mukana pysymiseen. Ottamalla nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen voidaan varmistaa, että toiminta vastaa nuorten omiin tarpeisiin, ei ainoastaan työntekijöiden ja aikuisten oletuksiin nuorten tarpeista.

Yksi nuorisopoliittinen tavoite on hallinnonalojen välisen yhteistyön kehittäminen. Kiilakosken (2011, 224) mukaan nuorisotyön paineet tehdä yhteistyötä koulujen ja sosiaalitoimen kanssa ovat lisänneet moniammatillista toimintaa. Tämä edellyttää sitä, että nuorisotyön on lähdettävä liikkeelle nuorisotiloilta, ja kohdattava alue laajemmin kuin pelkästään tiloilla käyvin nuorten kautta. Samansuuntaisia ajatuksia nousi esiin myös tässä opinnäytetyötutkimuksessa.

Verkostoituminen tuo Kiilakosken (2011, 224) mukaan hyötyjä nuorisotyölle, joka on kaupunkien mittakaavassa verrattain pieni toimija. Yhteistyön kautta voidaan saavuttaa sellaisia toimintoja, joihin ei yksin pystyittäisi. Tässä opinnäytetyössä haastateltavat tarkastelivat yhteistyötä nuorisotilatyön näkökulmasta. Yhteistyön kehittäminen on hetkellisesti pois nuorisotilatyöstä, mutta voi parhaimmillaan johtaa alueella nuorille tarjottavien palvelujen kehittymiseen. Tämä nousi myös haastateltavien vastauksissa. Vaikka niukat taloudelliset resurssit rajaavat toimintaa, voidaan yhteistyömuotoja kehittämällä parantaa tarjottavien palvelujen laatua.

Palveluiden tarjoaminen lähellä nuorta tukee nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Opinnäytetyön tutkimuksen mukaan alueellisia palveluja tulee kehittää niin, että mahdollisimman monia palveluja voidaan tarjota nuorten omilla asuinalueilla, ei ainoastaan keskustassa. Haastattelussa nousi ilmi nuorten vahva leimaautuminen tietyn alueen asukkaiksi, eivätkä nuoret työntekijöiden mukaan koe keskusta-alueita samalla tavalla omakseen. Nuorisotila on aikuisille suunnitellussa kaupunkiympäristössä selkeä ja turvallinen nuorten oma tila, jonka nuoret kokevat omakseen. (Kiilakoski 2011, 175–176).

10 POHDINTA

Matka opinnäytetyön tekemisen parissa on ollut pitkä. Toukokuussa 2015 syntynyt idea opinnäytetyöstä on muokkaantunut tutkimussuunnitelmaksi kesäkuussa 2016, ja valmiiksi opinnäytetyöksi vasta joulukuussa 2016. Välillä työ on saanut levätä, toisinaan sitä on edistetty isoin harppauksin. Työ on luultavasti tekijänsä näköinen, tasaisella puurtamisella siitä tuskin olisi

tullut tällainen kuin nyt. Prosessiin voi olla erittäin tyytyväinen, sillä lopputulos vastaa alussa ollutta visiota.

Jos opinnäytetyössä jotain haluaisi muuttaa, olisi tutkimusaineistoa voinut heti valita kerättävän ryhmähaastatteluilta yksilöhaastatteluiden sijaan. Ryhmähaastattelut osoittautuivat antoisiksi ja luonteviksi tiedonkeruun menetelmiksi. Ne myös pienensivät tutkimuksen työmäärää huomattavasti. Toisaalta yksilöhaastatteluiden avulla varmistettiin, että haastateltava tuli kuulluksi juuri niin kuin hän halusi.

Tampereen nuorisopalvelut on ollut hyvä yhteistyökumppani opinnäytetyön tekemiselle. Aiheesta on oltu kiinnostuneita, ja työn tekemiseen on saanut tukea koko prosessin ajan. Haastatteluihin pyydetty työntekijät olivat halukkaita yhteistyöhön, ja tiedonkeruu sujui luontevasti. Yhdessä työelämäohjaajan kanssa käydyt keskustelut ovat antaneet työlle ammatillista näkökulmaa sekä motivaatiota työn tekemiseen. Toiveena on, että työn tuloksia voidaan hyödyntää nuorisopalveluiden toiminnan kehittämisessä.

Tutkimuksen tekemisen aikana on noussut esiin monia jatkotutkimusehdotuksia. Olisi mielenkiintoista selvittää maahanmuuttajataustaisten nuorten osallisuuden kokemuksia nuorisotyössä sekä nuorten sosioekonomisen taustan näkymistä nuorisotyössä, erityisesti nuorisotilatyössä. Toisaalta kiinnostava aihe olisi myös syventää tämän opinnäytetyön näkökulmaa tutkimalla, miten nuoret arvioivat osallisuusmahdollisuuksiensa toteutuvan nuorisotilatyössä. Tutkimusta tehdessä on herännyt kiinnostus nuorisotyön tutkimusta kohtaan laajemminkin, ja tähän teemaan tullaan varmasti palaamaan mahdollisissa jatko-opinnoissa.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut nimensä mukaisesti opettavainen ja työntäyteinen prosessi. Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana käsitys nuorisotyöstä, osallisuudesta ja sosiaalipedagogiikasta on hioutunut pienistä tiedonmuruista ammatilliseksi osaamiseksi. Sosiaalipedagoginen ja osallistava lähestymistapa on muovautunut prosessin aikana opiskelijan ajatuksista ammatilliseksi työotteeksi.

Näkemyksistä osallisuudesta ja sen kokemisen merkittävydestä kiteytyy hyvin tämän opinnäytetyön nimeen valitussa aineistolainauksessa. Ennakko-oletuksista huolimatta osallisuudessa ei ole kyse suurista projekteista, vaan osallisuuden toteutumisen lähtökohtina ovat pienet arjen valinnat ja teot. Niiden merkitystä ei kuitenkaan tule aliarvioida. Parhaimmillaan nuoruudessa saadut osallisuuden kokemukset kantavat hyvinkin pitkälle, jos nuori saa mahdollisuuden tulla kuulluksi ja hyväksytyksi itsellensä merkityksellisissä asioissa. Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella nuorisotyöllä on erinomainen mahdollisuus olla tukemassa tätä nuorten ainutlaatuisista kasvuprosessia.

LÄHTEET

- Cederlöf, P. 2015. Nuorisotyön määritelmä. Petricederlof –blogi. Julkaistu 17.3.2015. Viitattu 26.9.2016. <https://petricederlof.com/2015/03/17/nuorisotyon-maarittelysta/comment-page-1/>
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastaattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uud.p. Jyväskylä: PS-kustannus. 27–44.
- Gretschel, A. 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. *Studies in sport, physical education and health* 85. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 26.10.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13503/9513912868.pdf?sequence=1>
- Gretschel, A. 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma. Helsingin nuorisosiainkeskuksen julkaisuja 3/2011. Viitattu 27.10.2016. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisotalo.pdf>
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Hokkanen, L. 2012. Viiden tähden olohuone. Kirjastot nuorisotyön uutena toimintaympäristönä. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Söderlund, M. (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Hakapaino. 149–162 .
- Horelli, L., Haikkola, L. & Sotkansiira, T. 2008. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. 217–242.
- Hämäläinen, J. 2007. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehityksessä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 169–200.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kiilakoski T. 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy. 8–20.

Kiilakoski, T., Kivijärvi, A. & Honkasalo, V. 2011. Johdanto: Nuorisotyön professionalisaatio, tutkijoiden roolit ja kehittämistyön luonne. Teoksessa Kiilakoski, T., Kivijärvi, A. & Honkasalo, V. (toim.) Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Helsinki: Unigrafia. 11–44.

Kiilakoski, T. 2011. Talotyön ja alueellisen nuorisotyön kehittäminen. Teoksessa Kiilakoski, T., Kivijärvi, A. & Honkasalo, V. (toim.) Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Helsinki: Unigrafia. 153–242.

Kiilakoski, T. 2012. Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Söderlund, M. (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Hakapaino. 125–148.

Kiilakoski, T. 2015. Johdanto: Kylmästä lämpimään. Teoksessa Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. (toim.) Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. 11–34.

Kinnunen, V. 2015. Toinen luku: Nuorisotyön tavoitteet ja perustat. Teoksessa Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. (toim.) Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. 56–70.

Kurki, A. 2015. Kunnallisten nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä tämän päivän nuorista. ”Sulla pitää olla itellään aika hyvät pelimerkit, et sä pysyt tomosessa menossa mukana”. Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen Pro gradu -tutkielma. Yhteiskunta – ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Viitattu 30.5.2016. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98264/GRADU-1449845297.pdf?sequence=1>

Kurki, L. 2011. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisötyönä. Teoksessa Ruuskanen, P., Savolainen, K. & Suonio, M. (toim.) Toivo sosiaalisessa. Helsinki: UNIPress. 39–64.

Kylmäkoski, M. 2008. Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. 393–409.

Kylmäkoski, M. n.d. Kerhotiloista toimintakeskuksiin. Nuorisohallinnon muistoja ja mietteitä Jyväskylän seudun nuorisotilatoiminnasta. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisusarja 9. Viitattu 24.9.2016. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisokerhotila.pdf>

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Viitattu 26.10.2016. <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyy%C3%A4nen2013.pdf>

Nuorisolaki 72/2006. 27.1.2016. Viitattu 5.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nuorisopalvelujen organisaatio 2015. Tampereen nuorisopalvelut. Viitattu 25.9.2016.

Pelastakaa lapset ry. n.d. Lasten osallisuus. Viitattu 25.5.2016. <https://www.pelastakaalapsset.fi/lapsen-oikeudet/lasten-osallisuus/>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puustniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto (Verkkojulkaisu). Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. Viitattu 30.5.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.htm

Soanjärvi, K. 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 413. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 24.9.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/27118/9789513943370.pdf?sequ>

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa Jämsen, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan sosiaaliturva ry. Saarijärvi. Viitattu 21.9.2015. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 2016. Sosiaalipedagogiikka. Viitattu 1.10.2016. <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>

Tilkanen, E. 2013. Varasta ja parasta. Teoksessa Sovijärvi, T. (toim.) Parasta osallisuutta. Viitattu 28.9.2016. <http://www.nuortenkeski-suomi.fi/nuksu/wp-content/uploads/2013/09/ParastaOsallisuutta.pdf>

Tuppurainen, S. 2010. Nuoret toimijoina – sosiaalipedagogiikan päivillä 2010. Nuorisotutkimuksen verkkokanava. 10.12.2010. Viitattu 5.10.2016. <http://www.kommentti.fi/kolumnit/nuoret-toimijoina-%E2%80%93-sosiaalipedagogiikan-p%C3%A4ivill%C3%A4-2010-kuopiossa>

Virtanen, N. 2011. ”Minulla on paljon tahtoa ja asennetta, mutta en tiedä mihin ottaa yhteyttä”. Tamperelaisten ammattiopistossa ja lukiossa opiskelevien nuorten osallisuus ja vaikuttaminen. Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen Pro gradu -tutkielma. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Viitattu 30.5.2016 <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82355/gradu04888.pdf?sequence=1>

Teemahaastattelurunko

Osallisuus

- Miten määrittelisit osallisuuden käsitettä?

Nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuudet

- Millaisia vaikutusmahdollisuuksia nuorilla on Tampereella?
- Kuinka tietoisia nuoret ovat omista vaikutusmahdollisuuksistaan?
- Kuinka nuorten osallisuus toteutuu muilla kuin nuorisopalveluiden organisoimilla areenoilla, kuten kouluissa, harrastuksissa?
- Onko nuorilla tasapuoliset mahdollisuudet osallistua osallisuus- ja vaikuttamistoimintaan?
- Miten nuoria voitaisiin aktivoida mukaan osallisuus- ja vaikuttamistoimintaan?

Alueelliset osallisuusmahdollisuudet

- Miten nuorten (arjen) osallisuus näkyy nuorisotiloilla?
- Millaisiin asioihin nuoret voivat nuorisotiloilla vaikuttaa, miten heidän mielipiteensä otetaan huomioon päätöksenteossa?
- Miten alueellista osallisuutta voitaisiin kehittää?

Työntekijöiden näkökulma

- Millaisia kokemuksia työntekijöillä on nuorten osallisuudesta osana nuorisotyötä?
- Miten osallisuusajattelu näkyy työntekijöiden työtöteessä?
- Miten työntekijät suhtautuvat alueelliseen osallisuuteen ja sen kehittämiseen?
- Kuinka osallisuusajattelu kohtaa työntekijän oman ammatti-identiteetin kanssa?

Organisaation tuki

- Millainen rooli nuorisopalveluilla on osallisuustoiminnan tuottajana?
- Miten nuorisopalveluiden organisaatio voisi tukea alueellisen osallisuuden kehittämistä?
- Millaiset valmiudet alueiden työntekijöillä on osallisuustoiminnan toteuttamiseen? Millaisia koulutuksellisia tarpeita työntekijöillä on?